

Täysistunto

Keskiviikko 5.11.2025 klo 14.00—16.35

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.35.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—15.00), puhemies Jussi Halla-aho (15.00—15.54) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (15.54—16.35).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilöautojen romutuspalkkiosta vuosina 2026 ja 2027

Hallituksen esitys HE 106/2025 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 16/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 4.11.2025 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Vesa Kallio on edustaja Olga Oinas-Panuman kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. — Pieni hetki, ilmeisesti on jotain teknistä ongelmaa.

Pidetään pieni tekninen tauko. Kun saadaan selville, mikä meidän tekniikkaa vaivaa, niin äänestetään sen jälkeen. Pieni hetki.

Täysistunnossa pidettiin kolmen minuutin tekninen tauko.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tiedoksi edustajille, että laitetaan uudelleen äänestyssummeri soimaan. Kaksi edellistä äänestystä, mitä tässä on yritetty, mitätöidään.

Me olemme sellaisessa tilanteessa, että äänet tulevat perille mutta ne eivät näy tuossa taululla. Niiden pitäisi näkyä teidän kaikkien näytöissä, ja ne näkyvät täällä

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

puhemiespöydän näytössä, joten siinä mielessä me saamme kyllä tuloksen ulos aivan luotettavasti, niin kuin ennenkin, mutta emme tuonne seinälle. Eliikkä otetaan ihan pienen hetken päästä äänestys uudelleen.

Äänestykset 1 ja 2 mitätöitiin.

Lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 124, ei 40; poissa 35 (äänestys 3).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 106/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 159/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä tässä ajassa loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Nyt keskustelu alkaa. Ensimmäinen puheenvuoro, ministeri Juuso, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.07 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia eli asiakastietolakia.

Tämän esityksen tavoitteena on selkeyttää nykyistä oikeustilaa ja siten mahdollistaa teknologian ja potilastiedon hyödyntäminen ennakoivan terveydenhuollon palveluissa. Laajempänä tavoitteena tällä tuetaan terveydenhuollon palvelujen painopisteen siirtymää ennaltaehkäiseviin ja ennakoiuihin palveluihin. Terveyspalveluiden painopisteen siirto ennakoiuihin ja ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon sisältää erityisesti pitkän aikavälin säästöpotentiaalia, jolla on mahdollista kustannussäästöjen lisäksi luoda entistä vaikuttavampia ja oikea-aikaisempia terveydenhuollon palveluja.

Ennakoivalla terveydenhuollolla voidaan edistää väestön terveyttä, saavuttaa sekä yksilö- että ryhmätason terveyshyötyjä, kohdentaa terveydenhuollon rajallisia resursseja entistä tehokkaammin ja lisätä väestön hyvinvointia. Ennakoiva ja ennaltaehkäisevä terveydenhuolto voi oikea-aikaisesti ja tehokkaasti toteutuessaan vähentää kalliiden erikoissairaanhoidon palvelujen tarvetta ja pitkäaikaishoitoa. Varhainen tunnistaminen ja puuttuminen vähentää sairastavuutta, lisää hyvinvointia ja pidentää elinvuosia ja niiden

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

laatua, kaventaa terveyseroja sekä tukee terveydenhuollon resurssien vaikuttavaa kohdentamista.

Lisäksi esityksen tavoitteena on edistää teknologian hyödyntämistä hyvinvointialueiden järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Teknologian hyödyntämisellä voidaan kohentaa voimavaroja entistä vaikuttavammin ja optimaalisemmin, mikä samalla parantaa palvelujen laatua ja oikea-aikaisuutta. Palveluja käyttävät yksilöt hyötyvät siitä, että heidän tarpeisiinsa pystytään vastaamaan oikea-aikaisemmin ja vaikuttavammin. Tämän voidaan arvioida lisäävän hyvinvointia, elinvuosia, ja kaventavan terveyseroja.

Esityksellä ei luoda hyvinvointialueille uusia tehtäviä tai velvollisuuksia. Tavoitteena on sen sijaan täsmentää jo olemassa olevia terveydenhuoltolain tarkoittamia tehtäviä ja tukea niiden toteuttamista mahdollistamalla potilastietojen entistä tehokkaampi hyödyntäminen palvelujen ja tehtävien toteuttamisessa. Hyvinvointialueet voivat käsitellä potilastietoja ja ottaa potilaaseen yhteyttä, jos potilaalla on voimassa oleva hoitosuhde. Tällä hetkellä on kuitenkin epäselvää, milloin hoitosuhde on voimassa ja milloin ei. Lisäksi tietosuojavaltuutettu on antanut ennakkoratkaisun, jonka on tulkittu estävän ennakoivaa toimintaa potilastietoja hyödyntämällä. Tätä kokonaisuutta on tarkoitus selventää tässä lainsäädännössä.

Ehdotetulla sääntelyllä ei velvoiteta teknologian käyttöönottoon tai teknologian investoimiseen. Sen sijaan teknologian hyödyntäminen mahdollistetaan ja siihen kannustetaan. Näin hyvinvointialue voi päättää siitä, milloin teknologian hyödyntäminen on tarkoituksenmukaista ja vaikuttavaa ja minkälaiseen teknologiaan alue investoi.

Lausuntopalaute oli pääosin positiivista ja kannustavaa. Ehdotetut muutokset koetaan tarpeellisiksi. Lausunnonantajat tukivat ehdotetun sääntelyn tavoitteita, joihin kuuluu muun muassa painopisteen siirto korjaavista palveluista kohti varhaisempaa tukea ja apua sekä ennaltaehkäisyä. Enemmistö myös tuki ehdotettavaa sääntelyä, mutta osalla oli korjaus- tai muutosehdotuksia jatkovalmistelua varten. Kriittinen palaute koski muun muassa yksityisen terveydenhuollon sektorin roolia. Kritiikki koski sitä, että esityksessä rajataan pois yksityisen palvelunantajan mahdollisuus käsitellä potilastietoja ennakoivan terveydenhuollon tarkoituksessa, sillä ehdotettavassa sääntelyssä käyttöoikeus on rajattu terveydenhuoltolain mukaisiin tehtäviin, joiden järjestämisvastuu on hyvinvointialueilla. Valmistelussa on arvioitu, että tämän esityksen tarkoittamat ennakoivan terveydenhuollon tehtävät ovat luonteeltaan kansanterveystyötä, minkä lisäksi ne ovat hyvinvointialueiden järjestämisvastuun piirissä. Näin ollen sääntelyä ei ulotettu koskemaan yksityisiä palvelunantajia. Ehdotettava sääntely ei kuitenkaan vaikuta siihen, että hyvinvointialue voi tietyin reunaehdoin järjestämislain nojalla ulkoistaa palveluja.

Terveydenhuollossa on jo nyt olemassa ennakoiviksi palveluiksi katsottavia palveluja, jotka ovat jo nyt hyvinvointialueen järjestämisvastuun piirissä. Näin ollen ennakoivien terveydenhuollon palvelujen mahdollistaminen ja siihen liittyvä sääntelytarve on selkeätä. Mitä tulee sosiaalihuoltoon, sen rooli tulee arvioida erikseen omana hankkeena myöhemmin.

Esityksessä on huomioitu kokonaisvaltaisesti sen kytkeytyminen perus- ja ihmisoikeussääntelyyn, erityisesti oikeuteen riittäviin terveystalouteen ja yksityiselämän suojaan. Ehdotettavalla sääntelyllä pyritään selventämään nykyistä oikeustilaa ja varmistamaan, että potilastietojen käsittelylle ennakoivassa terveydenhuollossa on selkeät

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

perusteet ja reunaehdot, joilla kunnioitetaan yksilöiden oikeuksia. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Onko tarvetta käydä lyhyttahtista keskustelua? Mikäli on, niin pyydän edustajia nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Laiho.

14.13 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyvä esitys. Nimenomaan ennakoivaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon pitää meidän enemmän satsata, ja tämä liittyy nyt näiden sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käsittelyyn. Tässä on olemassa tällä hetkellä jo niitä esteitä, joita ei pystytä tunnistamaan, niitä ihmisiä tai ryhmiä, jotka tarvitsisivat enemmän hoitoa. Sanon tästä esimerkkinä sydän- ja verisuonitautien riskissä olevat, miten saataisiin poimittua siellä esimerkiksi diabeetikot, jotka eivät tiedä, että heillä on kohonnut verensokeri ja sitä kautta myös lisääntynyt riski erilaisille muille sydäntapahtumille. Erittäin hieno asia. Tämä myös mahdollistaa jatkossa omalääkärille paremmat mahdollisuudet saada hallintaan sen oman väestönsä, jos pystyy tekemään tällaisia hakuja esimerkiksi juurikin verensokerin osalta.

Se, mikä tässä tietysti puute on — ja voisin sitä vielä ministeri Juusolta kysyä — on se, että työterveyshuoltohan tässä jää nyt ulkopuolelle yksityisenä toimijana, mikä se usein on. [Puhemies koputtaa] Onko tätä ajateltu, miten se saataisiin mukaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

14.15 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Me ollaan tosiaan puhuttu terveydenhuollossa pitkään tästä ennalta ehkäisevän terveydenhoidon tarpeesta, ja vastaanotan tämän esityksen ihan kyllä mielenkiinnolla ja hyvällä.

Pientä huolta kannan siitä, että toteutuhan tässä sitten kaikkien potilaiden itsemääräämisoikeus ja kunnioitetaanhan sitä tahtoa siitä, että välttämättä kaikki eivät halua niitä omia terveystietojansa katsottavaksi. Se on tärkeää huomioida siinä. Mutta suuri osa kansalaisista varmasti lämmöllä vastaanottaa sen, että saa sitä ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa silloin, kun oma elämäntilanne ja terveys ovat sitä tarvitsemassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.16 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun näin tämän meidän asialistalla, niin olin ensin vähän hämmentynyt, että hetkinen, onko kysymys nyt siitä, että vanhalle, tutulle asialle keksitään uusia nimiä. Ennen puhuttiin ennaltaehkäisevästä terveydenhuollosta, kansanterveystyöstä ja niin edelleen, ja nyt on termi ”ennakoiva terveydenhuolto”. No, se selviää tietysti tuossa, että nyt halutaan käyttää tällaista termiä, ja siihen liittyy, niin kuin kahdessa edeltävässä puheenvuorossa on ilmennyt, myös tämä, että nyt voidaan niitä sairaus- ja asiakastietoja käyttää sitten sen ennakkoinnin suunnitteluun.

Aivan kuten tässä edustaja Laiho totesi, niin itsellenikin on sellainen taustakokemus, että esimerkiksi omalääkärille — aiemmin puhuttiin väestövastuusta — on suuri etu siinä,

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

että saa ikään kuin katseltua, mikä on se väestön sairastavuus, ja myös jos katsotaan laajemmin kuntatasolla ja hyvinvointialueetasolla. Tiedän — ministeri on itse työskennellyt Ruotsissa aikanaan — että jo monta kymmentä vuotta sitten esimerkiksi Västmanlands läns landstingetillä oli tällainen pieni epidemiologinen yksikkö, joka monitoroi ja selvitti, siis tutki ja laski, väestön sairastavuutta, ja sitä pystyttiin käyttämään siinä suunnittelussa. Vähän vain hämmentää todella tämä, tarvitaanko uusi termi vanhalle asialle. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

14.17 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan ihan sinänsä hallituksen esityksen tavoitetta tämän osalta. Mehän tiedetään se, että ennaltaehkäisyyn kannattaa panostaa ja ihmisille on tärkeää päästä avun piiriin lääkärille, hoitajille, mikä ikinä tarvitaankaan juuri silloin, kun se oire tulee, ja tällä hallituksen tavoitteella on kyllä varmasti opposition tuki. Olen vain huolissani siitä, että kun katsoo tätä budjettiesitystä, niin täällä ei ole taloudellisia vaikutuksia elikkä euroja ei ole laitettu tähän kokonaisuuteen. Ja mitä toimeenpanosta tiedän, niin ilman rahaa toimeenpano saattaa olla aika haastavaa, joten olisin kysynyt ministeriltä: miten nyt huolehditaan, että tämä hallituksen esitys tosiasiallisesti täyttyy, jos rahapanostusta ei olla kuitenkaan laittamassa samaan aikaan?

Toinen huoli liittyy siihen, että kun me seurataan hyvinvointialueiden tilanteita, niin tällä hetkellä todella monella hyvinvointialueella johtuen tästä vaikeasta taloustilanteesta leikataan juuri niistä ennaltaehkäisevistä palveluista, koska ne eivät tällä hetkellä ole lakisääteisiä. Eli samaan aikaan hallitus luo ihan hyvää lainsäädäntöä ja tuo tavoitteita esille, mutta sitten tosiasiallisesti tekee ihan päinvastaista politiikkaa, ja tämä on aika ristiriitaista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Päivi.

14.18 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todellakin tärkeää tässä esityksessä, että nyt poistetaan tarpeettomia esteitä potilastietojen käsittelyltä, kun tavoitteena on terveysongelmien varhainen tunnistaminen ja yksilön palvelutarpeen ennakointi.

Täällä jo edustaja Laiho nosti kysymyksen esimerkiksi diabeetikkojen ja diabeteksen jonkinlaisesta skriinauksesta. Mietin, että meillä on useita kansantauteja, joissa tätä mahdollisesti voisi jollakin tavalla hyödyntää. Myös päihdesairaudet ovat tällainen ryhmä.

Itse mietin myös sitä, että kun hyvinvointialueilla on ollut tavoitteena useilla paikoilla esimerkiksi ikäihmisten neuvolapalveluiden järjestäminen, onko tässä mahdollista ajatella, että jollakin tavalla tätä lainsäädäntöä hyödynnettäisiin siihen, että pystyttäisiin ennakoimaan nimenomaan ikäihmisten terveysongelmia ja heidän palvelutarpeitaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

14.19 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esitys on tarpeellinen, sillä ennakoivaa terveydenhuoltoa ei ole määritelty aiemmin sotelainsäädännössä. Terveydenhuoltolaki kyllä velvoittaa ennalta ehkäiseviin palveluihin

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

jo nyt, mutta potilastietojen käyttö edellyttää hoitosuhdetta. Hoitosuhteen on yleensä katsottu syntyvän terveydenhuollon ammattihenkilön ja potilaan välille, mutta hoitosuhteen käsite voi jäädä epämääräiseksi, esimerkiksi silloin kun kyseessä on pitkäaikaissairauden vuoksi palveluja käyttävä potilas ja edellisestä käynnistä tai potilasaloitteisesta yhteydenotosta on kulunut aikaa tai niitä tapahtuu vain harvoin. Pidän tätä esitystä tervetulleena. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

14.20 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä kollegojen puheenvuoroihin siinä mielessä, että ajatuksellisesti kukaan tuskin vastustaa tätä hallituksen esitystä tai liiemmin sen pyrkimyksiä panostaa varhaiseen riskien tunnistamiseen, ennaltaehkäisyyn. Sinällään tämä voisi varmaan työkaluja antaa, mutta ehkä ristiriitaisena koen — kuten edustaja Forsgrén omassa puheenvuorossaan ihan ansiokkaasti esiin nosti — että samalla on kuitenkin toteutettu muita toimia, jotka päinvastoin esimerkiksi perusterveydenhuoltoa ovat heikentäneet, hoitoonpääsyä vaikeuttaneet, ja toisaalta nimenomaan nämä ei-lakisääteiset tehtävät, jotka olisivat ihmisten saamien palveluiden kannalta erityisen tärkeitä, ovat heikentyneet.

Haluaisin nostaa esiin myös sen, että tässä mainittiin ikään kuin työterveyshuollon ja yksityisten palveluiden rajapinta, mutta kyllä tähän liittyy aika paljon kysymyksiä myös esimerkiksi sosiaalipalveluihin liittyen. Lisäksi toivon, että ministeri voisi hieman avata tätä sairaanhoitopiirien, esimerkiksi HUS-yhtymän, lausunnoissaan nostamaa tarvetta siihen, että heilläkin olisi painetta saada tietoja käyttä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

14.21 Juha Hänninen erk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitokset erinomaisesta esittelystä ministerille. — Tällä ennaltaehkäisevällä työllä on monenlaista nimikettä ollut aikaisemmin, ja jollakin tavalla olen pohtinut, että se on kaikista helpoin leikkauskohde, kun siitä ei voi oikein näyttää toteen, että se vaikuttaa. Mutta me kaikki tiedetään, että terveet elämäntavat ja liikunta vaikuttavat merkittävästi ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen. Haluaisinkin kysyä ministeriltä: mihin semmoisiin konkreettisiin käytännön toimenpiteisiin tämän ennaltaehkäisevän työn suhteen ryhdytään? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

14.22 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä meidän sotejärjestelmämme tuottaa valtavasti tietoa, mitä voidaan hyväksikäyttää sairauksien ennaltaehkäisyyn ja hoitotasapainojen seurantaan. Tiedämme tällä hetkellä, että esimerkiksi sydäninfarktin sairastaneiden potilaiden hoitotaso kolesterolien tai verenpaineiden suhteen on aivan surkealla tasolla, ja tämä lakimuutos mahdollistaa kertyneiden tietojen käyttöä esimerkiksi näiden hoitotulosten parantamisessa. Sinällensä tässä lakiesityksessä ei ole euroja laitettu, mutta juuri tämäntyylisissä toiminnoissa lisäeuroja ei käytännössä tarvitakaan.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

14.23 Pekka Aittakumpu ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitusta ja työvoiman saantia vaikeuttaa aivan erityisesti maamme alhainen syntyvyys, eikä tilanne näytä ainakaan juurikaan helpottavan tulevina vuosina, ja siksikin on entistä vahvemmin sijoitettava ennaltaehkäisyyn. Kun ongelmia pystytään ehkäisemään ennalta, niin se säästää rahaa mutta ennen kaikkea vähentää ihmisten kipua ja kärsimystä. Siinäkin mielessä tämä esitys on erittäin tervetullut, ja kaikki lainsäädännölliset muutokset, jotka jollakin tavalla edistävät esimerkiksi sairauksien ennaltaehkäisyä, ovat ilman muuta hyviä ja tarpeellisia.

Arvoisa rouva puhemies! On huomattava, kuten ministeri äsken hyvässä esittelypuheenvuorossaan kertoikin, että tällä esityksellä ei luoda hyvinvointialueille uusia tehtäviä tai velvollisuuksia, vaan kyse on siitä, että alueet pystyvät tulevaisuudessa paremmin itse, omaehtoisesti, oman arvion pohjalta ottamaan mukaan erilaisia käytäntöjä ja hyödyntämään teknologiaa siinä, että pystytään ehkäisemään sairauksia ennalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

14.24 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä terveydenhuollossa on jo käytössä esimerkiksi erilaisia hyvinvointi- ja riskimittareita, Päätöksentuen järjestelmien muistutuksia ja Terveystyöarvio. Sinänsä ihmettelen edustaja Valtolan puhetta siitä, että rahoitusta ei tarvittaisi, koska esimerkiksi tämä Terveystyöarviohan on Duodecimin järjestely ja kaupallinen järjestelmä, ja se ei ole käytössä kaikilla hyvinvointialueilla tällä hetkellä. Se on erinomainen järjestelmä. Se perustuu laajaan tutkimusnäyttöön, ja sen avulla voidaan tunnistaa yksilöitä, joilla on suuri riski sairastua vakaviin mutta ehkäistävissä oleviin sairauksiin. Se yhdistää erilaisia tietoja ja tuottaa niistä arvion siitä, kenelle ehkäisevä toiminta tai esimerkiksi käynti terveydenhuollossa olisi aiheellista. Se on erinomainen esimerkki siitä, miten dataa ja tekoälyä voidaan käyttää vastuullisesti ihmisten terveyden edistämiseen. Se ei tietenkään korvaa ammattilaisen arviota mutta tukee päätöksentekoa tarjoamalla tietopohjan, joka vähentää sattumanvaraisuutta ja vahvistaa yhdenvertaisuutta palveluissa. Mutta kyllähän nämä järjestelmät pitäisi saada eri alueille käyttöön yhdenvertaisesti, ja se tarkoittaa rahoitusta. Ne eivät ole ilmaisia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

14.26 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän lain myötä hyvinvointialueilla on mahdollisuus tunnistaa asiakkaiden hoitovajeet. Varhaisen puuttumisen kautta vähennetään myös kalliin erikoissairaanhoidon kustannuksia, jotka ovatkin viime vuosina kasvaneet valtavasti.

Puhemies! Paljon muutakin positiivista on tämän hallituksen aikaansaannoksella tullut tavallisille suomalaisille sotepalveluiden käyttäjille. Omalääkärimallit kehittyvät koko ajan, ja yli 65-vuotiaiden Kela-korvauskokeilu on osoittautunut erinomaiseksi. Kokeilun avulla yli 65-vuotiaat pääsevät yksityiselle lääkärille julkisen hinnalla. Tällä tavoin saadaan hoitojonoja purettua ja ikäihmiset varhain hoitoon.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Puhemies! Hallitus tekee koko ajan tärkeää työtä suomalaisten sotepalveluiden parantamiseksi, ja tämä teknologiaa hyödyntävä, hoitovajeiden tunnistamiseen keskittyvä esitys on yksi hyvä esimerkki tästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen.

14.26 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaksi huomiota:

Ensimmäinen on se, mikä tässä salikeskustelussa on tullut jo vastaankin, eli tämä ennalta ehkäisevän terveydenhuollon tehostaminen on sekä inhimillisesti että toiminnallisesti erittäin hyvä aloite. Sille kaikki tuki. Ministeri käytti puheenvuorossaan kyllä yhtä perustetta, joka vähän hälytyskelloja laitto soimaan. Totesitte, että tästä tulee myöskin merkittäviä kustannussäästöjä, ja jäin vain pohtimaan, että toivottavasti ne kustannussäästöt eivät tässä ole motiivina vaan nimenomaan tämä ennalta ehkäisevyys.

Toinen huomio on se, minkä edustaja Räsänen täällä jo nosti esille: Kun puhutaan ennalta ehkäisevyydestä, niin erityisesti ikäihmisten kohdalla on tärkeää, että me voisimme luoda samanlaisen ennalta ehkäisevän järjestelmän kuin lasten osalta on luotu, lastenneuvolajärjestelmä, joka on maailmanlaajuinen innovaatio, josta Suomea on paljon kehuttu. Imeväiskuolleisuusluvutkin Suomessa ovat maailman alhaisimmat. Tässä suhteessa meillä olisi iso iso kynnys, nyt kun meillä on jo lähes puolitoista miljoonaa yli 65-vuotiasta ihmistä, ja ennalta ehkäisevyys seniorineuvolan muodossa voisi olla se idea, jota tässäkin yhteydessä voitaisiin viedä eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Muita vastauspuheenvuoropyyntöjä ei ole, joten jos ministeri haluaa tässä vaiheessa kommentoida, niin otetaan se, ja sen jälkeen ehdimme ottaa yhden tai kaksi varsinaista puheenvuoroa. — Olkaa hyvä.

14.28 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Laiho kysyi työterveyshuollosta, miksi työterveyshuolto ei ole tässä mukana tai suhteesta siihen: Tässä on tätä esitystä perusteltu sillä, että järjestämisvastuullinen on hyvinvointialue, ja kun tässä puhutaan kansansairauksista, niin on katsottu, että pidetään se ainakin tällä hetkellä tässä, eli hyvinvointialueet järjestämisvastuun perusteella voivat tätä ennakoivaa terveydenhuoltoa hyödyntää.

Se punainen lanka tässä on se, että aikaisemmin on ollut vaikea tietää, koska on alkanut hoitosuhde, ja sen perusteella ei ole voinut esimerkiksi hakea tietokannasta tiettyjä tietoja, mitkä indikoivat sitä, että henkilöllä olisi tarve päästä terveystarkastukseen. Meillä voi olla tietokannassa erilaisia tietoja — siellä voi olla verenpainemittauksia, siellä voi olla verensokerimittauksia, erilaisia mittauksia, mitä ihmiset usein tekevät nyt jo kotona tai käyvät terveysasemalla tekemässä — ja jos niihin ei kukaan reagoi, niin ne sairaudet pahenevat. Me tiedämme kaikki, että kun nämä sairaudet pahenevat, niin jollakin aikavälillä potilas joutuu erikoissairaanhoidon ja silloin se kustannus saattaa olla hyvinkin kallis sekä yhteiskunnalle että myöskin potilaalle. Terveiden heikkeneminen on erittäin olennainen syy sille, että meidän on tarve ennalta ehkäistä erityisesti näitä kansansairauksia, mitä nyt tiedämme, että meillä on Suomessa, sydän- ja verenkiertoelimestön sairaudet, diabetes, astma, monia muita kansansairauksia.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Rahoituksesta tuli muutama kysymys, miksi emme anna lisärahaa tämän esityksen puitteissa, ja perustelu tälle on se, että tämä mahdollistaa, tämä ei velvoita, ja myöskin se, että ennalta ehkäisevät palvelut tällä hetkellä huomioidaan hyvinvointialueiden rahoituksessa, tosin yhdellä prosentilla ja se on nousemassa puoleentoista prosenttiin, mutta se kuuluu kyllä siihen hyvinvointialueiden palveluntarjontaan ja myöskin intressiin niin, että näitä palveluja kehitettäisiin, jotta sitten myöhemmässä vaiheessa erikoissairaanhoidon kustannuksia saataisiin alas. On totta, että tällä hetkellä hyvinvointialueilla on taloudellisia vaikeuksia kaikilla, mutta lainsäädäntö katsoo tietysti pitkälle eteenpäin, ja toivomme, että jossakin vaiheessa päästään tästä rahoitusvajeesta yli.

Sosiaalipalvelut eivät myöskään tällä hetkellä ole tämän lain piirissä. Saattaa olla, että tulevat myöhemmin, mutta sosiaalipalvelujen osalta tietojärjestelmät eivät ole vielä kunnossa ja meillä ei ole kattavaa rekisteritietoa siitä, miten ne on järjestetty, eikä myöskään vaikuttavuustietoa.

HUS ei ole tässä mukana, koska HUSilla ei ole järjestämisvastuuta, vaan tuottamisvastuu, ja järjestämisvastuu on niillä hyvinvointialueilla, jotka lähettävät HUSiin potilaita.

Edustaja Hamari sanoi, että mittareita on jo olemassa: Kyllä joo, on olemassa monenlaisia riskimittareita, millä voidaan arvioida riskiä, mutta nekin ovat sellaisia, että sinun täytyy itse hakeutua siihen mittarointiin, eli tarvitaan se potilaan aktiivisuus siihen. Tässä tämän lain tarkoituksena on, että tähän ei tarvita potilaan aktiivisuutta, vaan voidaan skriinaamalla tietokannasta tekoälyn avulla hakea ne potilaat, joilla olisi tarvetta ainakin tarkastukseen ja tilanteen seurantaan, ja saadaan myöskin kiinni sellaisia potilaita, jotka eivät jostain syystä ole käyneet sellaisessa seurannassa, mikä olisi ollut tarpeen.

Edustaja Kiljunen epäili, ovatko kustannussäästöt motiivina: Sanoisin, että eivät ole motiivina tässä, vaan tässä on motiivina se, että meillä on teknologia ja tekoäly kehittynyt hyvin pitkälle ja sen avulla me voidaan tehdä erilaisia toimia, joista me kaikki hyödynnämme, siis sekä me kansalaiset että myöskin terveydenhuollossa hyödynnämme. Tässä eivät ole olleet kustannussäästöt motiivina, eikä tälle ole laskettu mitään kustannuksia.

Mitä tulee ikäihmisten neuvolapalveluihin, niin kannatan lämpimästi. Mikään ei estä tälläkään hetkellä hyvinvointialueita näitä järjestämästä. Ilman muuta se olisi kyllä hyvä asia. Mikä nyt väliaikaisesti kuitenkin auttaa tässä, on tämä yli 65-vuotiaille pääsy yksityisen terveydenhuollon lääkärille sillä samalla hinnalla kuin mitä julkisella puolella on asiakasmaksu. Toivon todella, että seniorineuvoloita alkaisi sinne hyvinvointialueille tulemaan pikkuhiljaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille vastauksista. — Sitten menemme puhujalistaan. Edustaja Aittakumpu.

14.33 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa rouva puhemies! Suuri osa suomalaisista saa hyvää ja oikea-aikaista terveydenhuoltoa, mutta palveluissa ehdottomasti on parantamisen varaa. Tässä edeltävässä keskustelussa jo hyvin tuli esille se, että kun sijoitamme ennaltaehkäisyyn, niin silloin ehkäisemme niitten raskaampien palveluiden, esimerkiksi erikoissairaanhoidon palveluiden käyttöä, jotka sitten ovat myöskin taloudellisesti paljon kalliimpia. Kun pystymme varhaisessa vaiheessa tunnistamaan sairaudet ja antamaan siihen hoidon, niin sillä tavalla voimme säästää myöskin rahaa, ja sitten ne ihmiset, jotka niitä raskaampia palveluita tarvitsevat, voivat niitä paremmin saada, kun on riittävästi

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

henkilöstöä niitten hoitamiseen. Siksi tämän esityksen tavoitteet ovat todella tärkeät ja hyvät.

Tässä esityksessä siis ehdotetaan, että terveydenhuoltolakia muutetaan, jotta hyvinvointialueet voivat tarkemmin seurata asukkaidensa hoidon toteutumista ja jotta ne sitten voivat myöskin paremmin tunnistaa hoidon tarpeen jo ennalta ja hyvissä ajoin. Samalla muutetaan myös lakia asiakastietojen käsittelystä, jotta alueilla on mahdollisuus käsitellä tarvittavia tietoja hoidon toteutumisen, seurannan ja näiden hoitovajeiden tunnistamiseksi. Näitä potilastietoja analysoimalla voidaan havaita varhaisia terveysongelmia ja tunnistaa ja tavoittaa potilaita, joiden hoito ei vastaa suosituksia ja jotka ovat palvelujen ja hoidon tarpeessa. Lisäksi olisi myöskin nykyistä paremmat mahdollisuudet tunnistaa vaikkapa hoitamattomien sairauksien oireita ja erilaisia riskitekijöitä. Tämän esityksen tavoitteena siis on edistää teknologian hyödyntämistä terveydenhuollon tehtävissä ja palveluissa. Kuten kaikki tiedämme, teknologia kehittyy hurjaa vauhtia, ja aivan erityisesti tekoälyn kehittyminen tulee muuttamaan jatkossakin meidän niin terveydenhuoltoa kuin muitakin yhteiskunnan osa-alueita. Tämä ei varmasti ole viimeinen kerta, kun teknologian hyödyntämistä terveydenhuollossa täällä istuntosalissa käsittelemme. On tärkeää, että lainsäädäntö pysyy ajan tasalla.

Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten tuossa keskustelussa jo tulikin esille, on tärkeää myöskin, että huomioimme sen, että varjelemme ihmisten yksityisyyttä. Kun teknologian avulla analysoimme potilastietoja ja muitakin tietoja, niin on tärkeää, että ihmisten yksityisyydensuoja turvataan, ja tässä esityksessä aivan oikein sitä korostetaan. Samoin painotetaan sitä, että tätä lainsäädännön kehittämistä on edelleenkin jatkettava, jotta ennaltaehkäisy toteutuisi entistäkin paremmin.

Nämä ovat oikein hyviä linjauksia, ja uskon, että valiokunnassa tämä esitys saa huolellisen käsittelyn. Toivotankin valiokuntaan työn iloa tämän parissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

14.36 Juha Hänninen erk: Arvoisa puhemies! Suomalaiset ansaitsevat terveydenhuoltoa oikea-aikaisesti tietoon perustuen. Nyt eduskuntaan saapuneen hallituksen esityksen ydin on selvä: terveyttä on hoidettava ennakoiden eikä vasta silloin, kun ongelmat ovat jo syntyneet. Siksi vahvistamme hyvinvointialueiden mahdollisuuksia toimia tiedolla. Jatkossa myös ennakoivassa terveydenhuollossa voitaisiin hyödyntää olemassa olevia terveystietoja yksilön ja yhteisön terveyden edistämiseksi. Terveydenhuoltolain ja asiakastietolain muutokset antavat ammattilaisille paremmat työkalut tunnistaa terveysriskit hyvissä ajoin, ohjata hoitoa oikeaan suuntaan ja estää sairauksien paheneminen. Tämä on paitsi järkevää myös inhimillistä politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Terveyttä tulee hoitaa tiedolla. Tiettyjen terveystietojen käyttö ennakoivassa terveydenhoidossa ei ole vaihtoehto vaan välttämättömyys. Kun ammattilaisilla on mahdollisuus hyödyntää ajantasaista tietoa turvallisesti ja eettisesti, voidaan tunnistaa varhaisia merkkejä sairauksista ja tarjota tukea jo ennen kuin ihminen itse huomaa tarvitsevänsä sitä. Näin ehkäisemme inhimillistä kärsimystä, vähennämme hoidon kustannuksia ja rakennamme kestäväää terveydenhuoltojärjestelmää. Tieto ei korvaa hoitoa, mutta se tekee hoidosta oikea-aikaisempaa ja vaikuttavampaa. Arkaluontoisia tietoja, kuten terveystietoja, on yhä edelleen käsiteltävä vastuullisesti, huolellisesti ja turvallisesti. Tämän esityksen tavoitteena ei ole vaarantaa suomalaisten

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

terveystietoja vaan selkeyttää hyvinvointialueille hoidon tarpeen ennakoinnin tärkeyttä ja parantaa mahdollisuuksia ennaltaehkäisevän hoidon tarjoamiselle.

Arvoisa puhemies! Yhtään vähempää en voi painottaa sitä, että enakoiva terveydenhuolto ja terveelliset elämäntavat ja liikunta kulkevat käsi kädessä. Kun yhteiskunta tukee ihmisiä tekemään terveyttä vahvistavia valintoja, kuten liikkumaan riittävästi, lepäämään ja syömään terveellisesti, ja kun kykenemme hyödyntämään tietoa näiden valintojen ammattiosaamiseen perustuvan suojelun tukena, jokaisella suomalaisella on paremmat mahdollisuudet voida hyvin. Tämä uudistus on askel siihen suuntaan, että terveydenhuollossa ei vain reagoida vaan tunnistetaan, ennaltaehkäistään ja autetaan ajoissa, kuten kuuluukin olla.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on vain yksi esimerkki vastuullisesta ja tulevaisuuteen katsovasta hallituspolitiikasta, jota juuri nyt toteutamme. Kyse on ennen kaikkea päämäärästä vahvistaa tiedolla johtamista, tukea enakoivaa hoitoa ja varmistaa, että terveydenhuolto on paitsi vaikuttavaa myös oikea-aikaista. Terveyden ylläpitäminen tiedolla on paras investointi, jonka Suomi voi tehdä. Se on investointi kansalaisten hyvinvointiin, työkykyyn ja yhteiseen turvallisuuteen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Puoli tuntia menee nopeasti, ja nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.41.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.55.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Siellä ensimmäisen puheenvuoron pitää edustaja Rintamäki. Olkaa hyvä.

15.55 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta. Esitys on osa hallitusohjelmassa jo sovittua painopisteen siirtoa varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisyyn. On selvää, että mitä aikaisemmassa vaiheessa terveydellisiin ongelmiin puututaan, sen parempi. Mitä kauemmin asioiden kanssa vetkutellaan, sitä pahemmiksi ongelmat saattavat kehkeytyä ja sitä kalliimmaksi niiden hoitaminenkin yhteiskunnalle voi tulla, inhimillistä kärsimystä myöskään unohtamatta.

Tällä esityksellä hyvinvointialueen on seurattava asiakkaidensa hoidon toteutumista ja sen on mahdollista tunnistaa asiakkaidensa hoitovajeet. Samalla hyvinvointialueille annettaisiin oikeus käsitellä asukkaidensa asiakastietoja näiden tunnistamiseksi. Esitys mahdollistaisi myös asiakkaan palvelutarpeen ennakointiin ja varhaiseen puuttumiseen liittyvien potilastietojen analysoinnin teknologian avulla. Siten olisi helpompi ennakoida yksilöiden palveluntarvetta ja kohdentaa palveluita entistä vaikuttavammin ja oikea-

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

aikaisemmin. Sääntelyssä otetaan tietysti huomioon myös tietosuojasääntelyn asettamat vaatimukset ja perus- sekä ihmisoikeuksien turvaaminen.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys on tarpeellinen, sillä ennakoivaa terveydenhuoltoa ei ole määritelty aiemmin sotelainsäädännössä. Terveydenhuoltolaki kyllä velvoittaa ennaltaehkäiseviin palveluihin jo nyt, mutta potilastietojen käyttö edellyttää hoitosuhdetta. Hoitosuhteen on yleensä katsottu syntyvän terveydenhuollon ammattihenkilön ja potilaan välille, mutta hoitosuhteen käsite voi jäädä epämääräiseksi esimerkiksi silloin, kun kyseessä on pitkäaikaissairauden vuoksi palveluja käyttävä potilas ja edellisestä käynnistä tai potilasaloitteisesta yhteydenotosta on kulunut aikaa tai sitä tapahtuu vain harvoin. Ennakoivan terveydenhuollon palvelut kohdistuvat erityisesti niihin potilaisiin, jotka kuuluvat johonkin riskiryhmään tai joilla jo on havaittuja riskitekijöitä: alkanut sairaus, muuten tunnistettu hoidon tarve tai pitkäaikaisen sairauden seuranta.

Arvoisa rouva puhemies! Lausuntopalautekin esityksestä oli pääosin positiivista. Sääntely katsottiin monesti paitsi tarpeelliseksi myös välttämättömäksi. Useampi lausunnonantaja näki esityksen selkeyttävän nykyistä käyttöoikeussääntelyä ja mahdollistavan teknologian käyttöönottoa. Kannatan tätä esitystä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

15.58 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Kun puhutaan julkisesta terveydenhuollosta, usein poliittisessa keskustelussa toistuu sana ”ennaltaehkäisy”. Sanasta on tullut varhaisen puuttumisen ohella lähes taikasana, ikään kuin se ihmelääkkeen tavoin pystyisi vuorollaan ratkaisemaan minkä tahansa terveydenhuoltoa koskevan ongelman. Ikäväkseen ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen ovatkin uhanneet tyytyä puheiden korulauseiksi, abstrakteiksi ihanteiksi ja hyvältä kuulostaviksi retoriikoiksi vailla konkreettista sisältöä, konkreettisia tavoitteita tai konkreettisia vaikutuksia.

Tämä esitys ei kuitenkaan ole vain retoriikkaa. Tämä esitys konkreettisesti tukee terveydenhuollon palvelujen painopisteen siirtymistä kohti ennaltaehkäiseviä ja ennakoivia palveluita. Muutosten myötä hyvinvointialueilla olisi oikeus käsitellä terveydenhuollon potilastietoja ennakoivan terveydenhuollon tehtävissä.

Jatkossa hyvinvointialueet voivat potilastietoja analysoimalla havaita varhaisia terveysongelmia sekä tunnistaa ja tavoittaa potilaita, joiden hoito ei vastaa suosituksia. Lisäksi potilastietojen analysoinnilla olisi mahdollista myös havaita potilaiden hoitotasapainoon liittyviä asioita ja tunnistaa esimerkiksi vielä hoitamattomien sairauksien oireita ja riskitekijöitä.

Terveydenhuoltolakiin ehdotetaan muutoksia, joilla selvennetään hyvinvointialueiden tehtäviä terveystarkastusten, seulontojen ja sairaanhoidon osalta. Tavoitteena on, että hyvinvointialueilla on selkeä oikeus käsitellä potilastietoja näissä tehtävissä. Kyse on siis siitä, että lakia täsmennetään nykyisten tehtävien osalta. Tämä on tärkeää, koska potilastiedot ovat luottamuksellisia ja niiden käsittelyä koskevien lakien on oltava tarkkoja ja selkeitä. Henkilötietojen suojaa ja itsemääräämisoikeutta on kunnioitettava myös tämän lain voimaantulon jälkeen. On huolehdittava siitä, että henkilötietoja saa käsitellä vain tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja rajatusti. Potilaalla tulee myös aina olla mahdollisuus kieltäytyä yhteydenotosta tai palvelusta, jos hän niin itse päättää.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotettu mahdollisuus hyödyntää potilastietoja terveysongelmien varhaisessa tunnistamisessa ja palvelutarpeen ennakkoinnissa on käytännössä juuri sitä, mitä ennakoiva terveydenhuolto tarkoittaa. Kun hyvinvointialueilla on oikeus analysoida tietoja ja havaita esimerkiksi hoitamattomien sairauksien riskitekijöitä, voidaan välttää monia vakavia sairastumisia ja siten myös kalliita hoitopolkuja erikoissairaanhoidossa. Siksi tämä on järkevää niin inhimillisesti kuin taloudellisesti. Erityisesti aikana, jolloin resurssit ovat tiukoilla, tämä uudistus on tervetullut. Esitetyn kaltainen ennakoiva ja ennaltaehkäisevä terveydenhuolto voi oikea-aikaisesti ja tehokkaasti toteutuessaan vähentää kalliita erikoissairaanhoidon palvelujen tarvetta ja pitkäaikaishoitoa.

Osa lausunnonantajista korosti, että myös sosiaalihuollossa pitäisi voida hyödyntää asiakastietoja samalla tavalla kuin terveydenhuollossa, jotta palveluja voitaisiin suunnitella ennakoivasti. Mielestäni ajatus on kannatettava. Tarve tällaiselle jatkohankkeelle oli tunnistettu jo lain valmisteluvaiheessa, ja lausuntopalautteessa esitetyt näkemykset vahvistavat sen tarpeellisuuden. Tavoitteena olisi ehkäistä sairauksia ja sosiaalisia ongelmia sekä rakentaa entistä paremmin ennakoiva sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä hyödyntäen tietoa ja teknologiaa. Suunta on oikea, ja siitä on hyvä jatkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio. — Kiitos edustaja Kalliolle toisen edustajan muistuttamisesta siitä, että kokoukset siirretään tämän tilan ulkopuolelle.

16.02 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Olen isän puolelta Kallioita ja äidin puolelta Liukkosia, ja Kalliot ovat sitä mieltä, että ei nyt sotkeennuta kenenkään asioihin, ja Liukkoset ovat vähän sitä mieltä, että eiköhän sotkeennuta vähän kaikkiin asioihin — ja tässä oli sitä Liukkosta nyt sitten, mutta kaikessa hyvántahtoisuudessa. [Aki Lindén: Ihan oikein!]

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on tukea terveydenhuollon palvelujen painopisteen siirtymää ennalta ehkäiseviin ja ennakoiviin palveluihin tekemällä potilastietojen käsittelystä mahdollista näiden tehtävien yhteydessä. Näitä on hyvin tuotu täällä esille. Muutosten myötä hyvinvointialueilla olisi oikeus käsitellä terveydenhuollon potilastietoja ennakoivan terveydenhuollon tehtävissä. Ehdotetulla sääntelyllä on tarkoitus mahdollistaa terveydenhuollon potilastietojen hyödyntäminen terveysongelmien varhaisessa tunnistamisessa ja yksilön palvelutarpeen ennakkoinnissa.

Eilen muun muassa oli tilaisuus, missä oli mahdollisuus olla puhumassa, liittyen keuhkosityöpään, ja siinä on hyvä huono esimerkki sairaudesta, jossa — niin kuin monen muunkin vakavan sairauden — mahdollisimman aikainen tunnistaminen ja mahdollisimman nopea hoitopääsy on äärimmäisen isossa roolissa.

Hyvinvointialueet voisivat jatkossa hyödyntää teknologiaa ja analysoida rekistereissään olevia potilastietoja, havaita asiakkaidensa varhaisia terveysongelmia ja hoitotasapainoon liittyviä asioita ja tunnistaa esimerkiksi vielä hoitamattomien sairauksien oireita ja riskitekijöitä nykyistä paremmin. Rekisteritietoja analysoimalla voitaisiin myös tunnistaa potilaita, joiden saama hoito ei vastaa suosituksia.

Arvoisa puhemies! Esityksestä annettiin yhteensä 51 lausuntoa. Lausunnonantajat kannattivat esityksen tavoitetta tukea terveydenhuollon palvelujen painopisteen siirtymää

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

ennalta ehkäiseviin ja ennakoiviin palveluihin. Useat lausunnonantajat arvioivat ehdotettavan sääntelyn selkeyttävän nykyistä käyttöoikeussääntelyä ja mahdollistavan teknologian käyttöönottoa. Lisäksi ehdotettavan sääntelyn arvioitiin vaikuttavan positiivisesti terveyspalvelujen saatavuuteen.

Valtioneuvoston apulaisoikeuskansleri, tietosuojavaltuutettu ja oikeusministeriö kiinnittivät lausunnoissaan huomiota EU:n yleisen tietosuojasetuksen kansalliseen liikkumavaraan, potilaan oikeuksiin suhteessa potilastietojen käsittelyyn, mutta myös profiloinnin riskeihin sekä automaattiseen päätöksentekoon. Merkittävää huomiota kiinnitettiin myös tietosuojasetuksen tarkoittamaan automaattiseen päätöksentekoon, joka oli usean lausunnonantajan mielestä yksi keskeinen osa ehdotettavaa sääntelyä ja sääntelyn toimeenpanoa. Automaattiseen päätöksentekoon toivottiin kuitenkin selkeämpää kantaa ja lainsäädännöllistä tukea. Osa lausunnonantajista katsoi, että lainsäätäjän tulisi säätää automaattisesta päätöksenteosta tarkemmin tai mahdollisesti säätää sille oikeusperusta.

Osa lausunnonantajista nosti esiin myös sosiaalihuollon ennakoivat palvelut ja katsoi, että asiakastietojen hyödyntäminen ennakoinnissa tulisi mahdollistaa myös sosiaalihuollossa.

Näitä on syytä varmasti valiokuntakäsittelyssä tarkastella hyvin tarkkaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

16.05 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen tyytyväinen siitä, että edustaja Risikko on nyt paikalla tässä puhemiehen roolissa, koska tulen palaamaan hetken päästä terveydenhuoltolakiin, joka annettiin silloin kun te olitte ministerinä, ja siihen liittyvään kommenttiin. — Itse tästä laista: Kun näin, että tämä on meillä käsiteltävänä ja hain sitten oikein printtiversion tuolta kansliasta ja ryhdyin tähän perehtymään, niin olin ensin jossain määrin hämmentynyt, että mitäs me nyt oikein olemme täällä päättämässä. Tässä kun katsoo loppua, missä on tärkeät asiat eli pykälät, niin täällä tehdään äärimmäisen pieni muutos terveydenhuoltolakiin, sen 24 §:ään, jossa luetellaan esimerkiksi hyvinvointialueen tehtävät. Sinne on lisätty kaksi sanaa: hoidon seuranta. Eli semmoiseen luetteloon, jossa ennen on lukenut ”sairauksien tutkimus, lääketieteellinen tai hammaslääketieteellinen taudinmääritys, hoito, hoitosuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet sekä tarpeellinen lääkinnällinen kuntoutus”, on tullut kaksi sanaa keskelle: hoidon seuranta. No, kyllähän se tietysti on aikaisemminkin ajateltu, että kun ollaan vastuussa hoidosta, niin ollaan vastuussa hoidon seurannastakin. Eli tämä ensin hämmensi minua, että nyt on jotain erikoista tapahtunut, että kaikille toimialalla toimiville ihmisille tuttu asia, ennalta ehkäisevä terveydenhuolto ja terveyden edistäminen, on saanut uuden nimen, ennakoiva terveydenhuolto.

Mutta toki nyt tullaan sitten siihen, että tässä on se toinen asia, että tässä mahdollistetaan nyt uuden lakipykälän avulla, joka tulee sinne asiakastietolakiin, juuri tämä, että ammattihenkilöt ovat oikeutettuja käsittelemään kyseisissä tehtävissään välttämättömiä terveydenhuollon järjestäjän omassa rekisterissä olevia potilastietoja, juuri siinä tarkoituksessa, niin kuin tässä keskustelussa on nyt tuotu esille. No, sitten aloin tätäkin ihmettelemään, koska aikanaan toimin kahdeksan yhdeksän vuotta kansanterveystyön johtavana ylilääkärinä Porin kaupungissa, ja kyllähän me teimme juuri tätä silloinkin, mutta itse asiassa se varmaan perustui siihen, mikä täällä eräässä puheenvuorossa todettiin,

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

eli kun oli asiakassuhde olemassa, niin silloinhan esimerkiksi omalääkärillä, jolla oli 2 000 asukasta vastuullaan, oli rekisteri siitä, ketkä heistä ovat diabeetikkoja, ketkä ovat jotain muuta sairautta sairastavia ja tällä tavalla. Nyt tässä kieltämättä tämä on minusta se merkittävin asia, ja tämä muu on enemmän niin kuin stilistiikkaa, kuten tämä pohdiskelu sen ympärillä, onko oikea nimi ennakoiva terveydenhuolto vai ennalta ehkäisevä terveydenhuolto.

Kun päätin käyttää tämän puheenvuoron, ajattelin, että ihan pienen pieni historiakertaus voi olla tässä tarpeellista. Luulin siinä vaiheessa, että tulen puhuneeksi edustaja Hännisen ja edustaja Aittakummun jälkeen, ja olin omasta mielestäni keksinyt sitten fiksunkin allegorian puheenvuorooni, ja se lähti peräti Konrad ReijoWaarasta liikkeelle, joka oli Pohjois-Pohjanmaalla toimiva piirilääkäri, joka vuonna 1892 väitteli ja väitöskirjan aihe oli ”Terveydenhuollollisia havaintoja Haapajärven piirilääkäripiirissä”. Olen itse tämän kirjan lukenut, alkuperäiskappaletta minulla ei ole, mutta kopiot siitä kirjasta. Lääkäriseura Duodecimhan jakaa vuosittain ReijoWaraan palkinnon käytännön lääkärin työstä. Se on upea kirja, ja se liittyy tähän asiaan sillä tavalla, että silloin tämä piirilääkäri ReijoWara palkkasi niin sanotun kansanihmisen kiertämään kaikissa taloissa. Siellä katsottiin, oliko ikkunoita, oliko lattioita, minkälainen ilmanvaihto siellä oli, ja sitten hän teki muistiinpanoja siitä, mikä on kivullosuusaste — hän käytti tällaisista termiä — ja laski kivullosuusprosentin, ja siinä sitten verrattiin ympäristöolosuhteita, asumisololoja, työtä, käyttäytymistapoja. Se on hyvin mielenkiintoinen oikeastaan kulttuurilääketieteellinen kirja. Siinä puhutaan, että eräissä kylissä oli suurena ongelmana niin sanottu yöjuoksu ja muita tällaisia mielenkiintoisia havaintoja. No, miten tämä liittyi edustajiin Aittakumpu ja Hänninen? Sillä tavalla liittyi, että ReijoWara valittiin myös valtiopäiville. Hän oli Oulun kaupungin porvarissäädyn edustaja, ja sen takia olisi ollut mielenkiintoista kahden nykyisen Oulun kaupungin porvarissäädyn edustajan jälkeen käyttää tämä puheenvuoro.

Mennäksemme nyt vakavammin tähän aihepiiriin, siksi mainitsin tässä nyt istuvan ja puhetta johtavan varapuhemiehen, että meillä on tosi pitkä historia tässä ennalta ehkäisevässä terveydenhuollossa. Siellä on ollut tämä vuosisadan alun kansallisen nousun aika, jolloin ennalta ehkäisevä terveydenhuolto oli hyvin voimakkaissa kantimissa, sitten tietenkin sotavuodet opettivat meille asioita ja tuli semmoinen uusi nousu, 60-luvullahan oltiin hyvin optimistisia, ja sitten tuli vuonna 2010 uusi terveydenhuoltolaki, jossa korostettiin tavattomasti ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa.

Halusin tämän kaiken sanoa nyt oikeasti sen takia, että minulla ei ole mitään tarvetta kritisoida ja tämä on ihan hyvä laki mutta tämä tuntuu nyt siltä, että ei tässä nyt mitään ihan uutta innovaatiota ole keksitty, kun on keksitty tämä ennakoiva terveydenhuolto. Mutta se on ihan hyvä, että jos meillä on ollut lainsäädännön kanssa ongelmia sen suhteen, että Suomen erinomaisia potilas- ja asiakastietorekistereitä on ollut jossain määrin lain harmaalla vyöhykkeellä mahdollisuus käyttää hyödyksi, kun tehdään epidemiologista väestötutkimusta, tehdään se sitten yhden lääkärin vastuualueella, kaupunginosassa, kunnassa, koko hyvinvointialueella... Tämä on erittäin tärkeää. Tuossa debattiosuudessa puheenvuorossa sanoinkin ja viittasin asian esitelleeseen ministeriin, että jo kauan sitten havaitsin Ruotsissa esimerkiksi Västmanlands landstingetin alueella, että heillä oli epidemiologinen yksikkö 250 000 asukkaan landstingetissä, joka teki nimenomaan tämän tyyppistä tutkimusta väestön keskuudessa, mitkä ovat sairausriskit siellä ja mitkä ovat haavoittuvassa asemassa olevat väestöryhmät. Tämä on tärkeää tietoa, ja tämä on jatkoa

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

sille pitkälle kaarelle, joka tavallaan alkoi tietysti jo oikeastaan Lönnrotin aikana, mutta sitä historian vaihetta en lähde tässä nyt enää kertaamaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen poissa. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

16.13 Milla Lahdenperä kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustaja Lindénille mielenkiintoisesta historiakatsauksesta. — Kyllä ennaltaehkäisy ja ennakoiva terveydenhuolto ja varautuminen ovat meille tärkeitä ja ovat olleet tietysti aina pinnalla. Tämä hallituksen esitys on siinä mielessä myös järkevä ja ajassa kiinni, kuten ministeri täällä aikaisemmin ansiokkaasti esittelypuheenvuorossaan analysoi. Tarkoitus on siirtää terveydenhuollon painopistettä entistä enemmän sairauksien korjaamisesta niiden ehkäisyyn, ja tämä uudistus antaa hyvinvointialueille selkeän oikeuden hyödyntää potilastietoja ennakoivasti: tunnistaa riskiryhmiä, havaita hoitovajeita ja kutsua ajoissa tarkastuksiin. Tämä on siis täsmälääkettä hallinnon mittakaavassa, älykkäämpää tietojen käyttöä. Tietosuoja on myös pidetty tiukasti mukana, ja lausuntopalautteissa tätä pidettiin myönteisenä ja tarpeellisenä.

Tämä laki ei luo uusia velvoitteita vaan selkeyttää olemassa olevia tehtäviä ja tekee niistä toimivampia. Ennakoiva terveydenhuolto ei ole vain inhimillisesti oikein vaan myös taloudellisesti järkevää. Kun ongelmat löydetään ajoissa, säästetään sekä euroja että ihmishenkiä. Esitys vie terveydenhuoltoa kohti modernia, tiedolla johdettua ja vaikuttavaa järjestelmää, ja tätä kannattaa tukea vahvasti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

16.14 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä edistämään suomalaisten kansanterveyttä, ja kansanterveys on tietysti pohja sille, että voimme muuten rakentaa sitten onnellista ja menestyvää yhteiskuntaa. Tällainen ennakoiva terveydenhuolto on hyvä ja resurssiviisas tapa kohdentaa resursseja, ja on hienoa huomata, että on myös rohkeutta, että emme anna tietosuojan aina estää kaikkea järkevää toimintaa. En siis tarkoita, etteikö tietosuoja ole tärkeää, totta kai se on tärkeää, mutta useissa yhteyksissä valitettavasti olemme itse itsellemme luoneet siitä sellaisen kynnyksen, jota emme meinaa uskaltaa ylittää, vaikka sinänsä siellä kynnyksen toisella puolella voisi olla erittäin hyvää ja järkevää toimintaa ja ihmisten perusoikeuksien kohentamista.

Tosiaan tällainen teknologian hyödyntäminen rekisteritietojen käsittelyssä on myös mielenkiintoista. En nyt halua tehdä mitään muutosesitystä tähän puhemiesneuvoston esitykseen valiokuntaan lähettämistä, mutta toivoisin, että kun täällä on nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan arvostettuja jäseniä laajasti kuuntelemassa tätä lähetekeskustelua, niin ehkäpä voisitte uhrata myös pienen ajatuksen tämän lain käsittelyn yhteydessä sille, miten myös Puolustusvoimat, Puolustusvoimien aluetoimistot, voisivat tulevaisuudessa reaaliaikaisemmin saada tietoa reserviläisten palveluskelpoisuuteen vaikuttavista terveystekijöistä. Suomellahan on nyt tärkeä ja kunnianhimoinen tavoite siitä, että reservimme koko kasvaa käytännössä miljoonaan sotilaskoulutuksen saaneeseen taistelijaan, kun reservin yläikärajaa nostetaan niin, että miehistön aiempi 50 vuotta ja päällystön aiempi 60 vuotta korvautuvat yhteisellä 65 vuoden ikärajalla. Olen aivan varma,

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

että väestössä tapahtunut yleinen terveyden edistyminen mahdollistaa sen, että 65 vuoden iässä hyvin iso osa reservistä on vielä täysin palveluskelpoista, mutta taas on aivan inhimillistä, että moni ei ole, ja siksi olisi hirveän hyödyllistä saada tätä terveystietoa.

Vastaavasti tämä toimii ehkä myös nuorempien ikäluokkien kohdalla. Olen ihan täällä eduskunnassakin havainnut, että pienillä elämäntapamuutoksilla fyysinen suorituskyky kohenee itse asiassa todella huomattavasti ja nopeasti, ja näin ollen ehkäpä henkilö, joka on aiemmin jouduttu syystä tai toisesta jättämään sen aseellisen palveluksen mahdollisuuden ulkopuolelle, voisikin muutaman vuoden kuluttua joillain elämäntapamuutoksilla ollakin täysin palveluskelpoinen. Näin ollen olisi myös aluetoimistojen kannalta hyödyllistä tietoa, mitä tässä hyvinvointialueilla on, että sieltä pystytään sitten mahdollistamaan esimerkiksi vaikka asepalveluksen suorittaminen sitten henkilöille, joilla fyysinen suorituskyky onkin kohentunut. Elikkä tällaisen näkökulman halusin myös nostaa tähän keskusteluun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Olkaa hyvä, edustaja Lindén, vastauspuheenvuoro.

16.17 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa laki, joka osittain vastaa tähän asiaan, ei kokonaan, mutta se on tämä lakiehdotus, jossa yhdistetään se lukioikäisten terveystarkastus tai nuorisotarkastus ja sitten tämä aikaisempi erillinen tarkastus terveyskeskuksissa, kun on kutsuttu sinne lääkärintarkastukseen kutsuntoja varten. Nämä yhdistetään, ja sitä edeltää digitaalinen haastattelu, ja se mahdollistaa varmasti näitä asioita.

Mutta tuo, minkä puolustusvaliokunnan puheenjohtaja nyt otti esille, se, mitenkä seurataan sitten korkeampaan ikään asti eli ihan siihen asti, kun reservissä ollaan, oli tärkeä uusi asia, ja näitä kannattaa ilman muuta hyödyntää siihen suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Olkaa hyvä, edustaja Autto, ja sitten vielä jatketaan, jos jotain tulee. — Olkaa hyvä.

16.18 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei ole todella tarkoitus liikaa valiokuntatyöhön nyt täällä suuressa salissa mennä, mutta tämä oli tärkeää, että edustaja Lindén toi esille, että todella tämä terveydenhuoltolain muutos koskien näitä nuorten terveystarkastuksia on juuri meneillään. Puolustusvaliokunnan puolesta haluaisin, kun täällä on paljon nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan arvostettuja jäseniä paikalla, lausunnosta ikään kuin alleviivata tässäkin keskustelussa sen, että tuomme siellä myös juuri tätä näkökulmaa esille tästä teknologian hyödyntämisestä terveystietojen käsittelyssä. Meillä on selvästi tässä yhteinen ajatus siitä, mihin suuntaan mennään: kohennetaan kansanterveyttä. Se varmasti lisää paitsi ihmisten hyvinvointia myöskin Suomen turvallisuutta sitten lopulta. Elikkä tämä on mielestäni nyt etenemässä hyvään suuntaan useamman lakiesityksen voimin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä edustaja Kallio.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

16.19 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Autolle tästä puheenvuorosta. Äärimmäisen hyvä ja myös henkilökohtaisesti lohduttava, koska tämä ikämuutos teki sen, että olen nyt edelleen sitten jonkin sortin reservissä. Toisaalta se oli lohdullinen siinä mielessä, että tämä eduskuntatyö täällä on romahduttanut kyllä fyysistä kuntoa, ja henkisestä kunnosta ei ole ollut aiemminkaan suurta varmuutta. Tämä antoi myös henkilökohtaista lohtua tähän kohtaan keskustelua. Kiitos paljon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, muita vastauspuheenvuoropyyntöjä ei ollut, joten mennään sitten seuraavaan puheenvuoroon. — Edustaja Hopsu, olkaapa hyvä.

16.20 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesityksen ennalta ehkäisevä tai ennakoiva terveydenhoidon vahvistaminen on kyllä hyvin tärkeä ja tervetullut suunta, mutta kun en ole tämän sotevaliokunnan jäsen ja en pääse kuulemisia kuulemaan, niin esitystä lukiessa jäi kuitenkin mietityttämään se, että tässä on melko pienestä muutoksesta kyse. Oikeastaan kaipaisin sitä koko eduskunnan ja etenkin hallituspuolueiden keskustelua siitä, miten tätä ennalta ehkäisevää painotusta muuten meidän sotejärjestelmässä ja rahoitusmallissa aiotaan vahvistaa ja edistää. Esimerkiksi tämä diagnosoipohjainen rahoitusmalli, joka nyt on valittu: aiotaanko siinä mahdollisesti vähentää sitä painotusta ja lisätä ennaltaehkäisyn painotusta eli maksaa ennemmin siitä, että ennalta ehkäistään sairauksia, kuin siitä, että sairastavuus alueella kasvaa?

No, erään hyvinvointialueen johdon edustajan kanssa kun keskustelin, ja aiheena oli muun muassa se, millä voisi rakentaa sinne hyvinvointialueille sitä niin sanottua omarahoitusta, jolla sitä ennalta ehkäisevää työtä voisi myös enemmän tehdä, niin hän pohti näiden erilaisten terveysverojen ja terveystaksujen mahdollisuutta tuoda ennalta ehkäisevää vaikutusta ja sen erilaisia alueellisia vaikutuseroja myös.

Sitten kommenttina tähän edustaja Lindénin puheenvuoroon siitä kiertävästä ReijoWaarasta: Hän varmaan tällä tiedonkeruukierroksellaan sai myös annettua aika paljon neuvontaa, ja sillä on varmasti myös ennalta ehkäisevä vaikutus, ei ainoastaan sillä, että sitä tietoa saadaan. Tätä neuvontatyötä meillä on tehnyt nyt järjestökenttä paljon, ja se on taas sellainen, joka on näiden isojen leikkausten alla. Tässä on paljon ennalta ehkäisevää työtä tällä hetkellä heikentävää suuntaa esillä, muutenkin kuin tässä lakiesityksessä.

No, kun meillä ikäihmisten osuus kasvaa merkittävästi, niin se terveiden elinvuosien määrän kasvaminen on tärkeätä, ja jos sitä pystytään vahvistamaan sillä, että ennakoidaan sillä tiedolla, jota on saatu kerättyä, ja ohjaamalla palveluja sitten sen tiedon perusteella paremmin, niin se on tietysti tosi tervetullutta ja siitä voi kustannussäästöjäkin syntyä. Yksi sellainen ehdotus, jonka olen kuullut, liittyy näihin päällekkäisiin mahdollisiin lääkityksiin, mitä ikäihmisille kertyy aika paljon. Jos siinä tietopohja pystyisi auttamaan sitä, että karsitaan ylimääräisiä lääkkeitä tai pystytään näkemään niiden yhteisvaikutuksia paremmin, niin siinä voisi olla potentiaalia.

Muuten tästä tekoälypohjaisten ratkaisujen tekemisestä ajattelen, että se on hyvä apuri, mutta siinä on hyvä olla asiantuntijan ja ammattilaisen tarkastusmahdollisuus vielä tässä kohtaa. Me ollaan esimerkiksi sosiaalihuollon puolella Hollannista saatu varsin räikeitä, huonoja esimerkkejä myös.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

16.23 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! En ole tosiaan tämän valiokunnan jäsen, jonka käsittelyyn tämä menee, enkä asiantuntija muutenkaan, mutta tämä keskustelu on ollut äärimmäisen mielenkiintoista. Jälleen kerran edustaja Lindén innoitti joihinkin huomioihin tästä historiakatsauksesta: Oli joskus aikoinaan mahdollista tehdä taittotyö semmoiseen sukukirjaan, jossa on 4 000 nimeä jostain 1500-luvulta saakka, ja kun kävi käytännössä jokaisen nimen siinä läpi, syntymän, perheen perustamisen, lasten saamisen ja kuolemat, niin sieltähän aika pitkälti tultiin historiassa eteenpäin ennen kuin oli kolmea useampaa kuolinsyytä. Toinen on se, että kun tänään on täällä puhuttu monta kertaa siitä, miten syntyvyys on historiallisen alhaisella tasolla, niin silloin perheissä oli todella paljon lapsia, mutta mikä oli se murheellinen puoli, niin heistä kuoli merkittävä osa. No, nyt elämme tätä päivää. Meillä on erilaiset ongelmat, eikä tämä ole kilpailu eri vuosikymmenten ja vuosisatojen välillä siitä, milloin on ollut vaikeampaa tai helpompaa, mutta se kuvastaa sitä, miten tämä tällainen terveyspolitiikka, niin kuin moni muukin, on mennyt eteenpäin, niin kuin pitääkin mennä.

Mutta ihan paperista joku sana: Lausunnonantajien kannat potilaan itsemääräämisoikeuteen vaihtelivat. Osa lausunnonantajista katsoi, että esityksessä turvataan potilaan itsemääräämisoikeus riittävästi suhteessa potilastietojen käsittelyyn ja ennakoiviin palveluihin. Osa ei pitänyt esimerkiksi kiello-oikeutta kuitenkaan tarpeellisena. Kriittisissä lausunnoissa katsottiin, että potilaan itsemääräämisoikeus tulisi turvata selkeämmin. Kannat tämänkin osalta siis olivat vaihtelevia. Osa lausunnoista kannatti sitä, että potilaan pitäisi voida kieltäytyä ennakoivista palveluista ja yhteydenotoista, tai muutoin kannatti jonkunlaista potilaan kiello-oikeutta. Osa lausunnonantajista arvioi esityksen yhdeksi puutteeksi sen, ettei ehdotettu sääntely koske yksityisiä terveyspalvelujen tuottajia. Lausunnoissa korostui myös tarve arvioida työterveyshuollon merkitystä.

Arvoisa puhemies! Lausuntopalautteen johdosta hallituksen esityksen perusteluihin on tehty täsmennyksiä. Esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia on täydennetty, ja hallituksen esityksessä todetaan, että automaattinen päätöksenteko ja sen laajempi mahdollistaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa arvioidaan tärkeäksi. Aihe edellyttää laajempaa ja tarkempaa juridista selvittelyä, jossa arvioidaan koko sosiaali- ja terveydenhuollon automaation sääntelytarpeita.

Jatkovalmistelussa yksityisen sektorin ja esimerkiksi työterveyshuollon roolit katsottiin merkityksellisiksi ennakoivan terveydenhuollon toteuttamisen ja mahdollistamisen kannalta. Esityksen jatkovalmistelussa kuitenkin katsottiin, etteivät tämän hallituksen esityksen tarkoittamat ennakoivan terveydenhuollon palvelut, jotka perustuvat terveydenhuoltolain mukaisiin nimenomaisiin tehtäviin, ole sellaisia, että ehdotettavaa käyttöoikeussääntelyä olisi tarkoituksenmukaista ulottaa yksityiselle sektorille.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan, että lausuntopalautteen perusteella on tarve selvittää erillisessä hankkeessa laajemmin sekä potilastietojen että sosiaalihuollon asiakastietojen hyödyntämistä osana entistä ennakoivampia sotepalveluja ja niiden toteuttamista. Tähän kohtaan huomio eräältä alan ammattilaiselta: terveydenhuoltopuolella hän tuskaili sitä — hän sanoi näinkin karusti — että välillä tuntuu siltä, että potilas saa vaikka kuolla, kunhan hänen tietosuojaansa ei loukata. Näinhän

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

tietysti ei saisi olla, mutta myös se rajankäynti on hyvä tämän lakiesityksen yhteydessä käydä läpi.

Nyt esitettyjen lakimuutosten lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö on aikeissa käynnistää kuluvana syksynä uuden säädöshankkeen, jossa selvitetään laajemmin sekä sosiaali- että terveydenhuollon ennakoinnin mahdollistamista asiakas- ja potilastietoa ja teknologiaa hyödyntäen. Toivottavasti nämä aiheet muuttuvat konkreettisiksi teoiksi.

Lopuksi vielä — lupaan, että en tämän jälkeen tänään enää pidä puheita: Edustaja Lindén mietti sitä, onko tässä jotakin uutta. Kun kummien oli aikoinaan koulussa ja opettaja tuli kemian luokkaan ja siellä oli savua täynnä, niin hän kysyi, mitä täällä oikein tapahtuu. Kun kummien oli sanonut, että täällä keksitään ruutia, niin opettaja oli sitä mieltä, että kyllä ne kiinalaiset ovat sen jo aika paljon aiemmin keksineet. Eno vastasi siihen, että me keksimme sitä lisää. Ehkä tässä politiikassakin on hyvä, että keksimme joskus jotakin hyvää lisää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

16.28 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Huomasin, että se seitsemän minuuttia täytti puheenvuorossani — olin sen verta pitkäsänainen siinä — mutta omasta mielestäni unohdin yhden tärkeän vaiheen kuitenkin tässä ennaltaehkäisevän terveydenhuollon pitkässä ja hienossa historiassa, missä Suomella on niin kunniakkaita esimerkkejä. Kun itse olen kuitenkin aika pitkään ollut siinä mukana, vaikka se historia ulottuu tietysti jo paljon aikaisempiinkin vaiheisiin, niin minun mielestäni merkittävin asiakirja, mikä meillä koskaan on tehty tältä alalta, on vuoden 1985 ”Terveyttä kaikille vuoteen 2000 -ohjelma”. Tarkistin, että mikäs hallitus silloin oli, ja se oli pääministeri Sorsan neljäs hallitus. Sen tiesin, että silloin oli sosiaali- ja terveysministerinä Eeva Kuuskoski-Vikatmaa. Hän oli muuten sen suuren ministeriön ainoa ministeri — itse nuorena politiikkaa harrastaneena henkilönä muistan silloin käydyn keskustelun, ja hän oli sitä mieltä, että siellä ei pidä kahta eri ministeriä olla vaan yksi ministeri johtaa sitä ministeriötä.

Eduskunta kävi vuonna 1984 kaksi päivää kestäneen terveystieteellisen keskustelun. Oli annettu selonteko, ja siihen osallistui yli sata kansanedustajaa. Eräs silloinen varsinaissuomalainen kansanedustaja teki valtavan suuren työn, kun hän ymmärtääkseni henkilökohtaisesti — silloinhan ei ollut avustajia tai muita — itse monisti minulle pöytäkirjasta koko tämän keskustelun. Tein silloin nuorena tutkijan alkuna erään tieteellisen julkaisunkin siitä, miten eri puolueet näiden puheenvuorojen valossa suhtautuivat erilaisiin kysymyksiin. Se oli hyvin mielenkiintoista.

Halusin oikeastaan tämän tuoda vain sen takia esille, että tässä ennaltaehkäisevässä terveydenhuollossa minä olen oikeasti hirveän huolissani tällä hetkellä tästä tilanteesta. Olen ollut puheenvuoroissani tänään kovin kiltti, enkä ole kritisoinut hallitusta, ja se johtuu varmaan siitä, että meillä oli hyvin mukava sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokous, jossa saimme tänään viisi mietintöä käsitellyiksi. Neljä niistä meni yksimielisesti, ja niitä tuunattiin vielä siinä kokouksessa, ja yksi sitten johti äänestykseen ja vastalauseen jättämiseen opposition taholta, mutta muuten oli hyvin rakentavahenkinen kokous. Tämä lakiesitys, jota me nyt käsittelemme, on ihan hyvä laki, mutta jotenkin, kun tämä keskustelu lähti käyntiin, minulle itselleni tuli semmoinen olo, että nyt tässä kovasti todistellaan, että alkaa joku uusi, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon kausi Suomessa, ja halusin palauttaa vähän tätä pitkää historiaa mieleen.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Mutta on tässä kieltämättä uutta se, että nyt näillä nykyajan välineillä, erilaisilla digitaalisilla välineillä ja tietokannoilla ja rekistereillä, ainakin varmistetaan pykälän avulla se, että niitä voidaan hyödyntää nykyistä enemmän ja varmemmin ennaltaehkäisevässä terveydenhuollossa, ja se on hyvä asia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

16.31 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On aivan oikein, että tätä terveydenhuoltolakia viilataan siihen asentoon, että hyvinvointialueiden ennaltaehkäisevät hoitotoimenpiteet ja terveydenhuoltoon kohdistuvat työt ovat enemmän mahdollisia kuin tänä päivänä. Käytännössä kuitenkin totuus, ikävä kyllä, on se, että esimerkiksi kotimaakunnassani toimiva hyvinvointialue Siun sote on käytännössä aika pitkälti rahapulan takia lakkauttanut muun muassa erilaisia vanhusten toimintapiirejä, liikuntaan liittyviä aktiviteetteja ja monta muuta. On hyvä, että lakiasiat laitetaan kuntoon ja niiden tekstit ovat sallivia, mutta — kun sattumoisin tiedän aika läheltä seuranneena näitä ihmisten edesottamuksia tällä uudella hyvinvointialueella näillä alueilla, siellä itärajan kunnissa — kyllähän se käytännön totuus on valitettavasti ihan muuta. Kyllähän ne ihmiset ovat aika yksin näiden ongelmiansa kanssa.

Sanoisinpa, että ehkä suurin ongelma näillä ihmisillä on se yksinäisyys. Kun se puoliso on kuollut taikka sitten lapset ovat muuttaneet maailmalle jonnekin ja välimatkat ovat pitkiä, niin se johtaa siihen yksinäisyyteen, mikä on henkisesti erittäin vaikea asia meille kaikille, erityisesti vanhemmille ihmisille. Ja sitten se, mikä on vielä vaikeampaa: Kun se ihminen tuntee itsensä sairaaksi tai jollakin lailla kipeäksi, mikä se syy sitten onkaan, ainoa oikea toimintatapa tässä on, että hän pääsee käymään sen lääkärin luona, ja nythän tässä hommassa on tehty sillä keinoin, että siellä on kymmenen porrasta ennen kuin pääsee lääkärin vastaanotolle. Pitää jutella monen, monen ihmisen kanssa puhelimesta, ja varsinkin tuolla maaseutuolosuhteissa se 3G-verkko kun purettiin nyt pois, niin se käytännössä tarkoittaa sitä, että reuna-alueelta ei puhelinyhteyttä juurikaan saa. Varsinkin jos aikoo puhua vähän pitempään hoitajan kanssa siitä, miten tässä tehdään, niin todennäköisesti kesken puhelun puhelu loppuu ja yhteys katkeaa.

Tällaisessa maailmassa me tänä päivänä elämme. Mutta jos me haluamme tämän terveydenhuollon toimivan, niin ainoa oikea tie, mihin pitää panostaa, on se, että ihminen, joka tuntee itsensä sairaaksi jollakin lailla, pääsee käymään lääkärissä keskustelemassa luottamuksellisesti siitä, mitä tässä pitäisi tehdä, saamassa sen hoito-ohjeen ja sitten jatkaa siitä eteenpäin. Nythän sinne lääkäriin pääsy, varsinkin jos on rajaseudun kunnissa, on hyvin, hyvin vaikeaa. Toivottavasti tähän tulee parannus, ja se parannus ei tule siitä, että me teemme lakeja kuntoon, vaan sitä hyvinvointialueen toimintaa pitää organisoida paremmin ja painottaa sitä, että ihminen pääsee lääkäriin. Se on se ensimmäinen kynnyks, joka pitää hoitaa kunnolla. Se kun tehdään kuntoon, niin aika moni asia paranee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt taitaa olla puheet loppu.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja laiksi ulkomaalaislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 155/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Edustaja Hänninen.

Keskustelu

14.41 **Juha Hänninen erk:** Arvoisa puhemies! Tänään käsittelemme hallituksen esitystä, joka koskee Suomen ja Yhdysvaltojen välistä sopimusta virallisten työntekijöiden perheenjäsenten työnteosta sekä siihen liittyvää ulkomaalaislain muutosta.

Kyse on konkreettisesta ja inhimillisestä uudistuksesta. Sen tavoitteena on mahdollistaa turvallinen ja sujuva perhe-elämä niille suomalaisille ja heidän perheilleen, jotka palvelevat maamme kansainvälisissä tehtävissä. Nyt luotava sopimus antaa virallisten työntekijöiden puolisoille ja perheenjäsenille mahdollisuuden tehdä työtä ilman erillistä lupamenettelyä, kun heidän läheisensä ovat palveluksessa Yhdysvalloissa, ja vastaavasti Yhdysvaltain työntekijöiden perheille täällä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on paljon enemmän kuin hallinnollinen helpotus. Se on viesti siitä, että me ymmärrämme perheen merkityksen myös kansainvälisen palveluksen arjessa. Perhe on aina se, joka kannattelee silloin, kun työ vie kauas ja velvollisuudet ovat suuria. On oikeudenmukaista ja inhimillistä, että myös perheenjäsenillä on mahdollisuus työntekoon ja omaan toimeentuloon ilman tarpeetonta byrokratiaa. On perheen parasta rakentaa yhteistä arkea siellä, missä vanhempi palvelee maamme virallisessa tehtävässä. Tämä päätös tukee perheiden turvallista arkea ja vahvistaa myös Suomen houkuttelevuutta kansainvälisissä tehtävissä. Perheet voivat hyvin isän ja äidin rakkaudesta, ja tuo rakkaus voi tämän esityksen myötä kukoistaa entistä kauniimmin myös kansainvälisissä tehtävissä USA:ssa, Yhdysvalloissa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää nähdä tämä uudistus myös osana laajempaa turvallisuus- ja tasa-arvopolitiikkaa. Suomen Nato-jäsenyys on tuonut mukanaan uusia tehtäviä ja liikkuvuutta, minkä vuoksi vanha sopimus Yhdysvaltojen kanssa ei ole enää kestävällä pohjalla. Tämä uusi aika turvallisuuspolitiikassa vaatii meitä myös huolehtimaan heistä, jotka tukevat kansainvälisessä tehtävässä palvelevia läheisiään. Ennen kaikkea tämä esitys edistää turvallista perhe-elämää ja sukupuolten tasa-arvoa, koska se mahdollistaa yhä useamman puolison osallistumisen työelämään ja yhteiseen arkeen myös ulkomaan komennuksilla. Tämä on päätös, joka tukee perheiden taloudellista itsenäisyyttä, vahvistaa arjen turvallisuutta ja luo oikeudenmukaista pohjaa tasa-arvolle ja työelämälle.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Arvoisa puhemies! Haluan korostaa, että tämä hallituksen esitys osoittaa, kuinka Suomi kantaa vastuunsa ei vain kansainvälisissä virkatehtävissä olevista virallisista työntekijöistä vaan myös heidän perheistään. Se on osoitus siitä, että turvallinen arki kuuluu jokaiselle, myös heille, jotka elävät ja työskentelevät maamme rajojen ulkopuolella. Kun perhe voi hyvin, myös palvelus ja työ tehdään paremmin. Juuri siksi tämä uudistus on selkeä askel kohti vahvempaa, oikeudenmukaisempaa ja turvallisempaa Suomea. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 86/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 14/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Kiuru.

Keskustelu

14.46 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttaminen. Kyseessä on valmiuden ja varautumisen parantamista koskevat uudet säännökset. Lakia muutetaan näissä asioissa jo toistuvasti. Näin ollen esityksen tarkoituksena on vastata toimilla mahdollisen aseellisen hyökkäyksen tai sen uhan aiheuttamissa poikkeusolosuhteissa. Tässä annetaan hyvinvointialueille Puolustusvoimien kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyviä uusia tehtäviä, jotka liittyvät poikkeusoloihin varautumiseen. Myöskin maailma on muuttunut niin, että Pohjois-Atlantin liiton jäsenyys haastaa meitä korjaamaan järjestämislakia niin, että virka-avun antaminen olisi jatkossa mahdollista. Myöskin Ukrainan sodasta saadut kokemukset osoittavat, että terveydenhuollolta vaaditaan uusia toimia nimenomaan siitä näkökulmasta, että terveydenhuollon toimipisteet voivat olla myös sotilaallisen toiminnan kohteita ja siten voi olla uhkaa.

Esityksen mukaan hyvinvointialueille säädettävät uudet tehtävät liittyisivät terveydenhuollon toimitilojen suojaamiseen, terveydenhuollon toimintojen siirrettävyyteen, ensihoidon lisäresursointiin, materiaallisen varautumisen parantamiseen sekä yhteiseen suunnittelu-, koulutus- ja harjoitustoimintaan Puolustusvoimien ja Naton kanssa. Tässä ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi tehdä päätöksiä tarvittaessa myös salaten niitä joiltakin osin, jolloin tarkemmat varautumistoimenpiteet eivät vaarantuisi. Hyvinvointialueille Puolustusvoimien ja Naton tukemiseksi säädettävät uudet tehtävät tulee rahoittaa täysimääräisesti valtion erityisrahoituksella. Siten tätä käsitelläänkin osana

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

kolmatta lisätalousarvioesitystä, ja tämän on tarkoitus tulla voimaan sen yhteydessä. Nämä ehdotetut lakimuutokset tulisivat voimaan syksyllä 2025.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen taloudellisista vaikutuksista muutama sana: Ensinnäkin, niin kuin totesin, tuossa kolmannessa lisätalousarviossa on varattu tämän esityksen toteuttamiseen resursseja. Nimittäin näihin lainmukaisiin kustannuksiin on varattu 104,3 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Näistä talousarviomomentilla on yhdelle momentille varattu seitsemän ja puoli miljoonaa euroa, jolla on tarkoitus nopeatahtisesti rahoittaa näitä ensimmäisiä tarpeita. Myöskin pitkäjänteisemmin vuoden 26—29 suunnitelmassa julkisen talouden osalta on varattu 29,9 miljoonaa euroa rahaa ja siitä noin 30 miljoonan, vähän reilunkin 30 miljoonan, panostukset seuraaville vuosille. Valiokunta pitää merkityksellisenä, että tällä esityksellä käynnistetään myös investoinnit sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen toteutukseen ja ylläpitoon. On tärkeää, että näihin tuleviin varaudutaan ja sitä kautta investointeihin saadaan pidemmän aikavälin suunnitelma siitä, millä tavalla saadaan hyvinvointialueille myöskin valmiutta ja varautumista koskevalla erillisrahoituksella isoja muutoksia aikaan nimenomaan niissä tehtävissä, jotka hyvinvointialueille varautumisen osalta tässä tulee.

Sitten, arvoisa puhemies, näistä yksittäisistä muutoksista:

Kuten tuossa äsken todettiin, virka-apua Puolustusvoimille, Rajavartiolaitokselle ja Natolle voidaan nyt jatkossa antaa. Nämä esityksen pykälät eivät ole nykyisin sisällä vielä, ja siten on kysymys aivan uudesta asiasta. Virka-apupyytjä on vastuussa tästä pyytämästään palvelusta. Puolustusvoimat toimivat virka-apupyyntöjen välikätenä silloin, kun esimerkiksi Nato tai sen jäsenmaiden asevoimat tai muut Suomen liittolaiset pyytäisivät virka-apua. Tässä sotejärjestämislakia sovelletaan hyvinvointialueiden järjestämään soteen, eikä se siten koskisi valtion sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköitä, siis esimerkiksi vankiterveydenhuoltoa tai lastensuojelulaitoksia. Tässä velvollisuus antaa virka-apua kohdistuu nimenomaan vain hyvinvointialueisiin. Valiokunta pitää erityisen perusteltuna, että nämä uudet virka-apua koskevat säännökset otetaan käyttöön. Ne ovat tarpeellisia, ja tämän lain tasoista sääntelyä meillä ei ole ollutkaan. Valiokunta pitää myöskin tärkeänä, että hyvinvointialueella on oikeus saada tästä korvaus, kun näitä välittömiä kustannuksia aiheutuu virka-apua pyytäneeltä tai sitä saaneelta. Myöskin Puolustusvoimat pitävät tärkeänä tätä asiaa ja haluavat myöskin oman puolustusvoimista annetun lain osalta ehdottaa lainsäädäntöön parannuksia, nimenomaan velvollisuuteen antaa virka-apua Puolustusvoimille. Siten valiokuntamme yhtyy tähän puolustusvaliokunnan lausuntoon ja muuttaa tätä 2. lakiehdotuksen pykälistöä vaaditulla tavalla.

Arvoisa puhemies! Tässä on ehdotettu myöskin hyvinvointialuetta velvolliseksi varautumaan uusiin mahdollisiin tarpeisiin. Nämä koskevat nimenomaan kriittistä terveydenhuoltoa, sellaisia toimitiloja, jotka on suojeltava. Näiden terveydenhuollon toimitilojen osalta tärkeää on myöskin toimintojen siirrettävyys sekä ylläpito normaaliolon tasoa ylittävällä tavalla esimerkiksi ensihoidon resurssien osalta. Tässä myöskin lähdetään siitä, että tulee turvata riittävä materiaalin varautumisen taso lääkkeissä, hoitotarvikkeissa ja lääkinnällisissä laitteissa. Tällaisia uusia, säännöksissä tarkoitettuja kriittisten toimitilojen turvaamisia ja suojaamisia voi tapahtua esimerkiksi tarvittavan suojan rakentamisessa, esimerkiksi maanalaisten tilojen osalta, ja näinkin säädetään siis

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

hyvinvointialueen velvollisuudesta osallistua myöskin yhteiseen suunnitteluun, koulutukseen ja harjoitteluun.

Arvoisa puhemies! Tässä pääpiirteissään on esitetty näitä uusia toimintoja. Lisäksi haluan korostaa, että tämä hallituksen esitys on myöskin valiokunnassa saanut erittäin vahvan tuen. Tämä hallituksen esitys ja sitä koskeva valiokunnan mietintö on yksimielinen. Valiokunta haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota myöskin sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön välisen yhteistyön ja koordinaation tarpeeseen kaikissa näissä terveydenhuollon rakenteisiin ja toimintoihin liittyvissä toimenpiteissä. Valiokunta painottaa, että esitetyn lainsäädännön ohjaus ja toimeenpano kuuluu valtioneuvoston tasolla sosiaali- ja terveysministeriölle, vaikka hyvinvointialueiden talouden ja hallinnon yleistä ohjausta ja toiminnan yleistä ohjausta tulee valtiovarainministeriöstä. Valiokunta korostaa, että sosiaali- ja terveysministeriön vastuuta antaa hyvinvointialueille riittävää ohjausta ja koulutusta lainsäädännön toimenpiteisiin on tärkeää tässä vaalia. Näin ollen valiokunta haluaa myöskin muistuttaa, että näiden tilojen suojautumisen ja turvaamisen osalta on tärkeää, että valtiovarainministeriö ja hyvinvointialue toimivat hyvässä yhteistyössä ja ohjaus toimii myös kentän näkökulmasta. Näin hyvinvointialueiden käynnissä olevien ja alkavien ja tulevienkin rakennushankkeiden osalta valiokunta painotti omassa kannassaan koordinoitua valmiuden ja varautumisen näkökulmasta ja edellytti tiivistä yhteistyötä, jotta näitä toimitiloja voidaan myöskin suojata suunnitelmallisesti.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kiinnittää huomiota myöskin siihen, että hankeosaamista ja montaa muuta mahdollista varautumista tulee jatkossa pohtia, ja tätä kautta myöskin tämän työn tulee jatkua. Siksi valiokunnassa on tehty myöskin ponsiehdotuksia. Ensinnäkin valiokunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto jatkaa valmiuden ja varautumisen hallinnonalan lainsäädännön kehittämistä. Ja myöskin eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto huomioi kaikessa sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön valmistelussa ja hyvinvointialueiden ohjauksessa sen, että lainsäädäntö ja hyvinvointialueiden ohjaus tukee valmiutta ja varautumista. Lisäksi valiokunta on kolmannessa lausumassaan edellyttänyt, että valtioneuvosto varmistaa ministeriöiden välisen yhteistyön ja koordinaation kaikissa käynnissä olevissa, alkavissa ja tulevista rakennushankkeissa siten, että rakennushankkeissa huomioidaan valmiuden ja varautumisen tarpeet. Ja niin kuin totesin, tämä mietintö on yksimielinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ilmeisesti on tarvetta käydä hetki lyhyttahtista keskustelua. Pyydän niitä edustajia nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron. — Edustaja Lindén.

14.57 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kiuru lopetti puheenvuoronsa noihin kolmeen erittäin tärkeään lausumaan, jotka valiokunta antoi yksimielisessä esityksessään. Tämä oli hyvin tärkeä asia. Valiokunta perehtyi laajasti tähän, mutta eräitä huolia meillä siellä yhdessä oli. Ne liittyivät esimerkiksi juuri tähän keskushallinnon koordinointiin. Kävi selvästi ilmi, että näissä varautumiseen liittyvissä asioissa, joissa sosiaali- ja terveysministeriö on perustellusti nyt saamassa lisää ohjausvaltaa ja tämä lisätalousarviossa oleva rahoituskin ohjataan nimenomaan STM:n päätöksillä, valtiovarainministeriö, joka muuten vastaa tästä alueiden ohjauksen koordinoinnista, oli aika lailla sivussa. Tähän kiinnitimme huomiota.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Sitten tietysti se kaikkein tärkein asia on se, ymmärrämmekö me nyt riittävästi tämän varautumisen ja valmiuden ylläpidon kaikki vaikutukset. Eli maailma on muuttunut nyt Euroopassa Ukrainassa tapahtuvan valtavan Venäjän hyökkäyksen takia huonoon suuntaan. Meidän tulee sosiaali- ja terveydenhuollossa varautua aivan uudella tavalla. Tämä kaikki vaatii resursseja, ja sen pitää näkyä myös sitten rahoituksessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Castrén.

14.58 Maaret Castrén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa on yksi tärkeimmistä tehtävistämme. Hyvinvointialueille annetaan uusia tehtäviä, joiden avulla ne voivat entistä paremmin varautua kriiseihin yhteistyössä Puolustusvoimien ja muiden viranomaisten kanssa. Tämä tarkoittaa käytännössä parempaa valmiussuunnittelua, yhteisiä harjoituksia ja toimintamalleja, jotta terveydenhuollon henkilöstö, välineistö ja palvelut ovat käytettävissä myös poikkeusoloissa. Samalla on todella tärkeää huolehtia siitä, että hyvinvointialueilla on riittävät resurssit ja osaaminen tämän uuden vastuun kantamiseen. Lain toimeenpanon yhteydessä on varmistettava, että yhteistyö eri viranomaisten välillä toimii käytännössä, ei vain paperilla.

Arvoisa puhemies! Tällä lakimuutoksella varmistamme, että suomalaiset saavat apua ja hoitoa myös silloin, kun olosuhteet ovat kaikkein vaikeimmat. Tämä on vastuullista varautumista ja yhteistä huolenpitoa arjessa ja kriiseissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

14.59 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti. Nato-jäsenyytemme ja Ukrainan sodasta saadut kokemukset ovat osoittaneet, että siviiliterveydenhuollolla on kriisitilanteissa ratkaiseva rooli. Meidän on kyettävä turvaamaan kansalaisten hoito myös silloin, kun yhteiskunta kohtaa vakavia häiriöitä tai aseellisen konfliktin uhan.

Hallituksen esitys vastaa tähän tarpeeseen. Se tuo selkeyttä ja velvoitteita hyvinvointialueille, jotta ne voivat varautua poikkeusoloihin, ei vain teoriassa vaan myös käytännössä. Terveydenhuollon toimitilojen suojaaminen, ensihoidon lisäresursointi, materiaalin varautuminen ja yhteinen harjoittelu Puolustusvoimien ja liittolaistemme kanssa ovat välttämättömyyksiä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö tukee tätä linjaa, ja ministeriön oli yksimielinen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

15.00 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hallitukselta erittäin tärkeä lakiesitys, ja kuten täällä on nostettu jo esille, tähän oli valiokunnassa yksimielinen. Julkisessa keskustelussa, kun puhutaan varautumisesta, usein katse kääntyy Puolustusvoimiin ja puolustusmenojen nousuun, ja se on totta kai tärkeä näkökulma, mutta tämän lisäksi me tarvitsemme keskustelua myös siitä, että varautuminen on moninaista ja sosiaali- ja terveysbudjetti on yhtä tärkeä osa sitä varautumista.

Valiokunta tosiaan kävi Ukrainassa, ja Ukrainan kokemukset karulla tavalla näyttivät meille sen, että sodan aikana myös sairaalat ovat valitettavasti tässä ajassa kohteita. Sen

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

takia pidänkin erittäin tärkeänä, että hallitus on nyt valmistellut tämän lakiesityksen. Mutta käsittelyn yhteydessä nousi myös huolia, ja huoli nousi erityisesti siitä, miten ministeriöt yhdessä, yhteistyössä valvovat tätä varautumista, koska nyt ainakin omalta osaltani huoli on se, että kun hyvinvointialueet ovat aika vaikeassa taloustilanteessa, niin tarkastellaanko valtiovarainministeriössä kaikenlaisessa lainsäädännössä myös sitä varautumista [Puhemies koputtaa] eikä tehdä leikkauksia samaan aikaan toisaalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

15.02 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valiokunta todellakin kävi puheenjohtaja Kiurun johdolla Ukrainassa tutustumassa sodanajan kokemuksiin sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä, ja aivan kuten edustaja Forsgrén sanoi, niin yksi havainto oli se, kuinka terveydenhuollon toimipisteet voivat joutua sotilaallisen iskun kohteiksi, jopa lastensairaala. Samoin yksi kokemus on se, että siviiliterveydenhuolto joutuu muuttamaan toimintaansa merkittävästi erityisesti haavoittuneiden sotilaiden hoitamiseksi, mikä edellyttää paljon resursseja. Samoin kriittisten toimitilojen turvaaminen, suojaaminen, on erittäin tärkeää, esimerkiksi maanalaiset tilat, joihin tässä mietinnössä myös kiinnitetään huomiota. Meillä on valitettavasti on useita sairaalahankkeita, joissa ei ole pystytty näitä vielä ottamaan huomioon. Jatkossa on erittäin tärkeää, että nämä varautumisen kokemukset huomioidaan, kun uusia hankkeita käynnistetään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.03 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos puhemiehelle ja muille puhemiehille siitä, että olitte mahdollistamassa valiokunnan opinto- mahdollisuutta Ukrainassa. Se oli hyvin avartava kokemus, ja osaksi siksi valiokunta listaa monia asioita, joita meidän täytyy tehdä vielä paremmin. Ne esitellään valiokunnan mietinnössä sivuilla 8 ja 9. Näistä kehittämistarpeita liittyy ensihoitoon, yksityisen ja julkisen väliseen yhteistyöhön ja myöskin kolmannen sektorin rooliin, verihuollon rooliin sekä apteekkiverkostoon, sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteisiin sekä hankintoihin — siinä nyt joitakin listattuina. Näistä on myöskin valiokunnan lausumat olemassa.

Mutta tärkeintä on se, että valiokunta yksimielisesti totesi, että tätä kehittämistyötä täytyy tehdä niin, että myöskin tällä hallituskaudella vielä tulee lakiesityksiä, joissa valmiutta ja varautumista parannetaan. Olennaista on se, mitä Päivi Räsänen tuossa juuri edellä sanoi: meillä on myöskin alkavia rakennushankkeita, joissa ei ole lainkaan huomioitu sitä, että pitäisi mennä näiden kuumatoimintojen osalta maan alle. Tämän halusin jakaa tässä salissa, että se on otettava vakavasti. [Puhemies koputtaa] Valiokunta teki tästä lausuman.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.04 Juha Hänninen erk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä tulikin jo esille, että on hieno asia, että tämä sali ainakin ymmärtää, että meillä tämä turvallisuus on jotakin muutakin kuin Puolustusvoimat, ja sen takia tämä lakiesitys on nyt etenemässä

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

vahvasti. Oikeastaan siellä käytetään helposti semmoisia sanoja kuin ”koordinoidaan” ja ”yhteensovitetään”. Ne ovat hienoja asioita ja tärkeitä asioita, mutta yksi äärimmäisen tärkeä asia on harjoittelu. Meillä siellä jossain, missä palvelin yli 34 vuotta, sanottiin, että hiki säästää verta. Se kuulostaa karulta, mutta se tarkoittaa sitä, että pitää treenata niitä asioita. Ei riitä, että me sanotaan tai me kirjoitetaan näitä lakiasetuksia, vaan se joukko pitää saada treenaamaan.

Ennen kaikkea haluan sanoa tässä yhteydessä myös, kun tulee kiva aasinsilta tuohon, että tämä kansakunta on huonommassa kunnossa kuin koskaan aikaisemmin sotien jälkeen. Eli meillä on mahdollisuus kansanedustajana näyttää erinomaista esimerkkiä lapsille ja nuorille erityisesti terveistä elämäntavoista ja liikunnasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

15.05 Riitta Kaarisalo sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan itse asiassa edustaja Hänniselle, että kun päivän aloittaa jo kello 6.30 treeneillä, niin kyllä siinä kuntokin pysyy kohdillaan.

Nämä esitettävät lakimuutokset ovat ehdottomasti tarpeellisia ja kannatettavia. Osaltani haluan kyllä kiittää sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaa siitä, että puolustusvaliokunnan lausunnossaan esille nostamat huomiot ovat tulleet tässä mietinnössä kyllä erinomaisesti esille nostetuiksi.

Oikeastaan kaksi asiaa tähän keskusteluun: Haluaisin myös esittää huoleni siitä, että tällä hetkellä hyvinvointialueilla toimitaan hyvin itsenäisesti näitten olemassa olevien kiinteistöjen suhteen. Niitä poistetaan käytöstä, ja uskaltaisin väittää, että tähän kokonaisuuteen ei Puolustusvoimilla tai puolustushallinnolla kyllä ole hirveästi ollut mahdollisuutta vaikuttaa, joten kyllä tämä tätä koordinoinnin merkitystä entisestään korostaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten siirrymme puhujalistalle. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.07 Juha Hänninen erk: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen ja sitä koskevan valiokunnasta valmistuneen mietinnön ydin on selkeä: turvallisuus ei ole vain sotilaallinen kysymys, turvallisuus on koko yhteiskuntaamme koskeva kysymys. Rajojemme puolustamisen lisäksi se on kykyä turvata jokaisen suomalaisen terveys ja hoito myös kriisitilanteessa. Hyvinvointialueiden tehtävien vahvistaminen varautumisen, huoltovarmuuden ja Puolustusvoimien kanssa tehtävän yhteistyön osalta on välttämätöntä, ei tulevaisuutta varten, vaan tätä päivää varten.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on tehnyt tähän esitykseen tärkeitä tarkennuksia. Ne muun muassa varmistavat, että hyvinvointialueilla on selkeä velvollisuus antaa virka-apua Puolustusvoimille, Rajavartiolaitokselle ja Naton liittolaisjoukoille silloin kun tilanne sitä vaatii. Tämä ei tarkoita siviilitehtävien sotilaallistamista, vaan näiden yhteensovittamista. Tärkeää on ennen kaikkea varmistaa, että siviili- ja sotilas sektorit toimivat saumattomasti yhdessä yhteisen turvallisuuden puolesta. Tämä rakentaa vahvaa kokonaisturvallisuutta.

Valiokunta on myös korostanut kriittisten rakenteiden turvaamista. Sairaaloiden, hoitolaitosten ja terveydenhuollon logistiikan on toimittava kaikissa olosuhteissa.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Tämän esityksen kautta hyvinvointialueiden varautuminen ei jää vain paperille tai suunnitelmaksi, vaan se yhdistyy osaksi arjen toimintaa. Erityisen tärkeää on myös, että päästään harjoittelemaan näitä kriittisiä asioita käytännössä — sillä vihollinen harjoittelee joka ainoa päivä. Kun kriisi tulee, toimintakykyä ja suorituskkyä ei enää rakenneta. Sen on oltava jo olemassa. Me tiedämme, että turvallisuus rakentuu ennakoiden ja yhdessä. Tämä esitys vahvistaa sitä, että hyvinvointialueet ovat tärkeä osa kokonaisturvallisuutemme selkärankaa.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus ei synny itsestään. Se syntyy päätöksistä ja teoista, kuten tämä lakiesitys osoittaa. Jokainen pykälä, joka vahvistaa varautumista ja yhteistyötä, on sijoitus kansalaistemme arjen turvallisuuteen. Siksi tämä hallituksen esitys on välttämätön ja ajankohtainen. Meidän tehtävämme on varmistaa, että Suomi on valmis kaikissa oloissa, jokaisella yhteiskunnan sektorilla ja jokaiselle suomalaiselle. On meidän tärkein tehtävämme rakentaa turvallista Suomea. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola, olkaa hyvä.

15.11 Mari Kaunistola kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristömme muutokset vaativat laaja-alaisia toimia turvallisuuden, varautumisen ja huoltovarmuuden saralla. Esityksellä vahvistetaan Puolustusvoimien ja hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä antamalla alueille uusia tehtäviä, jotka liittyvät poikkeusoloihin varautumiseen. Nämä tehtävät liittyvät niin toimitilojen suojaamiseen ja toimintojen siirrettävyyteen kuin ensihoidon resursointiin ja yhteiseen suunnittelu-, koulutus- ja harjoitustoimintaan Puolustusvoimien ja Naton kanssa. Tässä taustalla ovatkin myös Nato-jäsenyyden myötä asetetut suorituskkyvaatimukset ja Venäjän hyökkäyssodan kerryttämät kokemukset siviiliyhteiskunnan suojaamisen tarpeista. Tarkoituksena on varmistaa, että suomalaisten sotepalvelut pysyvät turvattuina kaikissa olosuhteissa, ja tämä on tavoite, jonka varmasti kaikki allekirjoitamme. Siten nämä esitetyt lakiesitykset ovat myös kovasti tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Sota Ukrainassa on osoittanut, miten sotesektorin infraa käytetään häikäilemättä sodankäynnin kohteena. Näiden kohteiden suojaaminen ja toimintakyvyn varmistaminen onkin ensiarvoisen tärkeää. Terveysthuollon kyky hoitaa ja kuntouttaa potilaita vaikuttaa merkittävästi maan puolustuskkyyn. Ensihoidon kyvykkyys ja toiminnot ovat osa arjen toimintoja, mutta samaan aikaan ne ottavat uudenlaista sijaansa varautumisen ja valmiuden harjoittelussa sekä yhteistyössä. Sosiaali- ja terveydenhuolto on puolestaan riippuvainen toimivasta infra, diagnostiikasta, digitaalisesta järjestelmästä, koulutetusta henkilökunnasta sekä sotesektorin materiaaleista, laitteista ja lääkkeistä. Laissa säädetään myös valtion varmuusvarastoista, joissa säilytetään muun muassa toimeentulolle, elinkeinoelämän toiminnalle ja maanpuolustusta tukevalle tuotannolle välttämättömiä raaka-aineita ja tuotteita. Toimivat logistiset ketjut ovatkin keskeisiä, jotta sotien ja muidenkin osa-alueiden huoltovarmuus saadaan turvattu. Tässä onkin huomioitava koko Suomi. Esimerkiksi Satakunta vahvana ruoka- ja turvallisuusmaakuntana näyttelee keskeistä roolia, kun puhutaan koko Suomen varautumisesta ja huoltovarmuudesta myös tällä sotesektorilla. Kaiken edellä mainitun vuoksi meidän on oltava varautuneita tilanteisiin, joissa tällainen hyökkäys kohdistuisi suomalaiseen soteinfraan.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Arvoisa puhemies! Nostaisin vielä esimerkiksi oman kotimaakuntani Satakunnan. Satasairaалassa Porissa on laajan päivystyksen sairaala, ja siellä uusi kuumasairaalahankkeemme tekee tiloista entistä monimuotoisempia ja aikaan vastaavia. Hankkeessa uusitaan tiensä päähän tulleita tiloja, mutta kyse on etenkin nykyinen turvallisuustilanne huomioon ottaen samalla paljon laajemmastakin investoinnista. On tärkeää, että tällaisissa uusissa investoinneissa huomioidaan Naton ja Puolustusvoimien kanssa tehtävä entistä tiiviimpikin yhteistyö ja että tilat rakennetaan mahdolliset tulevaisuuden skenaariot mielessä pitäen. Näin on Satakunnassakin suunnittelussa tehty. Varautumista ajatellen on keskeistä, että meillä on tällaisia Satasairaalan kaltaisia laajan päivystyksen sairaaloita myös yliopistosairaaloitten ulkopuolella. Myös laaja ja kattava yhteistyö esimerkiksi kuntien sekä alueiden muiden viranomaisten kanssa on tärkeää, ja lisäksi on sovittava selkeästi siitä, millä edellytyksin vakavimmissa tilanteissa häiriötilanteen johtovastuu voidaan siirtää yhteistyöalueen yliopistollista sairaalaa pitävälle hyvinvointialueelle. Näillä sairaalainvestoinneilla on varauduttu ja varaudutaan nimenomaan laadukkaaseen toimintaan arjessa mutta myös poikkeusoloissa varautumisen ja valmiuden näkökulmasta.

Kuten edellä olemme tässä valiokunnan mietinnössä kuulleet, kyseessä on erittäin tärkeä kokonaisuus, ja toimintojen kehittäminen on tärkeää tehdä voimallisesti juuri tässä ajassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

15.15 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä on nyt tosiaan kyse lainsäädännön muutoksista koskien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, ja oikeastaan näillä päivityksillä nimenomaan pyritään parantamaan tai ei vain pyritä, vaan itse asiassa parannetaan sekä valmiutta että varautumista kriisitilanteiden varalta.

Sota Ukrainassa on todella osoittanut konkreettisesti ja myös hyvin raadollisesti sen, miten kriittinen merkitys toimivalla ja kattavalla sosiaali- ja terveydenhuollolla on koko maan puolustuskyvyn kannalta. Kyllä todellinen kyvykkyys hoitaa mutta osaltaan myös kuntouttaa potilaita on yksi siviiliyhteiskunnan keskeinen panos myös maanpuolustukseen. Sota on todella osoittanut raadollisella tavalla myös sen, että siviilikohteetkaan eivät ole välttämättä suojassa hyökkäyksiltä. Meidän on välttämätöntä huolehtia myös terveydenhuollon kestävydestä ja toimintakyvystä sekä lääkehuollon huoltovarmuudesta. Osaltani kiitän sosiaali- ja terveysministeriötä tämän asian valmistelusta ja koko eduskuntaa tämän asian perusteellisesta mutta reippaasta käsittelystä.

Puolustusvaliokunta korosti omassa lausunnossaan, että on tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä uudistetaan muuttuneessa turvallisuusympäristössä ja huomioimalla maanpuolustuksen tarpeet. Sosiaali- ja terveydenhuollon johtamis-, ohjaus- ja muiden järjestelyjen tulee muodostaa kansallinen kokonaisuus, josta tässäkin keskustelussa on jo ennätetty mainita ja puhua, eli me tarvitsemme todella tätä entistä tiiviimpää yhteistyötä ja koordinoitua.

Puolustusvaliokunta oikeastaan kiinnitti kahteen asiaan huomiota: sekä resursseihin että tiloihin. Lainsäädäntöä toimeenpantaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä hyvinvointialueiden resursointiin. Niillä tulee olla riittävä ja asianmukainen koulutuksen

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

omaava henkilöstö huolehtimaan hyvinvointialueille säädettävistä poikkeusolojenkin tehtävistä — jos tämä nyt ei ole yhtä tärkeää myös näin rauhan aikana ja normaalioloissa. Selvää on myös se, että asianmukaisesti hajautettujen toimintojen ja toimitilojen järjestäminen edellyttää suunnittelua ja investointeja, ja kyllä valiokunta tässä vahvasti kehottaa pohtimaan myös sitä, että huomioidaan jo olemassa olevien mutta hyvinvointialueilla normaalioloissa käyttämättä jäävien tilojen mahdollinen käyttökelpoisuus. Tämä on iso kysymys, jossa tätä koordinointia nimenomaan tarvitaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.18 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti. Nato-jäsenyytemme ja Ukrainan sodasta saadut kokemukset ovat osoittaneet, että siviiliterveysdenhuollolla on kriisitilanteissa ratkaiseva rooli. Meidän on kyettävä turvaamaan kansalaisten hoito myös silloin, kun yhteiskunta kohtaa vakavia häiriöitä tai aseellisen konfliktin uhan.

Hallituksen esitys vastaa tähän tarpeeseen. Se tuo selkeyttä ja velvoitteita hyvinvointialueille, jotta ne voivat varautua poikkeusoloihin, ei vain teoriassa vaan myös käytännössä. Terveysdenhuollon toimitilojen suojaaminen, ensihoidon lisäresursointi, materiaalin varautuminen ja yhteinen harjoittelu Puolustusvoimien ja liittolaistemme kanssa ovat välttämättömyyksiä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö tukee tätä linjaa. Valiokunta korostaa, että siviiliväestön palveluiden jatkuvuus on turvattava kaikissa olosuhteissa. Tämä on tärkeä periaate, ei vain kriisien varalta vaan myös arjen turvaamiseksi. Kun järjestelmä toimii poikkeusoloissa, se toimii myös normaalissa arjessa entistä paremmin.

Arvoisa puhemies! Tärkeä linjanmuutos Suomelle oli tietysti jäsenyys Natossa, joka itsessään aiheuttaa toimenpiteitä lainsäädännössä monella saralla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitääkin tätä nyt käsitellyssä olevaa esitystä ja sen tavoitteita perusteltuina ja kannattaa esityksen hyväksymistä ehdotetuin tarkennuksin.

Valmiuden ja varautumisen lainsäädäntö edellyttää kehittämistä edelleen niin, että lainsäädäntö huomioi sosiaali- ja terveysdenhuollon toimintojen yhteensopivuuden Naton jäsenyysvelvoitteiden kanssa. Esityksen ajatuksena on, että Puolustusvoimat toimivat virka-apupyynnöjen välikätenä tilanteissa, joissa Nato, sen jäsenmaiden asevoimat tai joku muu liittolainen virka-apua tarvitsee. Nykyisellään tällaista lainsäädäntöä ei ole olemassa, joten se on aiheellista lakiin saada. Hyvinvointialueille tulisi myös oikeus saada korvauksia virka-apua pyytäneeltä tai saaneelta niistä kustannuksista, joita virka-avun antamisesta aiheutuisi.

Uskon, että esityksen myötä Suomi on entistä vahvempi ja ennen kaikkea valmiimpi sekä kriiseissä että arjessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.21 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on kuultu erinomaisen hyviä puheenvuoroja, enkä sinänsä tunne tarvetta toistaa aivan samoja asioita, joten yritän löytää tähän tärkeään yhteiseen asiaan oman, hieman erityisen näkökulman.

Työskentelin pitkään terveysdenhuollon tehtävissä niin kansanterveystyön tasolla kunnissa, lääninhallituksissa kuin sitten sairaaloissa, ja aika usein oli erilaisia

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

valmiusharjoituksia. Oli muutamia todellisiakin tilanteita, viittaa esimerkiksi vaikkapa Estonia-kriisiin, jossa olin meripelastuksen johtoryhmän jäsenenä silloisessa virkaroolissani. Mutta nyt tällä hetkellä, niin kuin täällä kaikki tiedämme, on toisenlainen uhka olemassa, ja siitä me täällä olemme avoimesti keskustelleet, että sodan uhka on olemassa. Ei nyt välittömästi sillä tavalla, että täytyisi pelossa elää, mutta me tiedämme, mitä on tapahtunut Euroopassa ja minkälainen kehityssuunta näyttää nyt tällä hetkellä monellakin tavalla todennäköiseltä. Terveysterveystenhuolto on äärimmäisen tärkeä osa sitä turvallisuutta, ja sitten tietysti jos konflikti ihan oikeasti laukeaa, eskaloituu, niin terveydenhuoltoa tarvitaan sitäkin enemmän, ja kuten täällä on kerrottu, terveydenhuolto on myös sitten tällaisten sodan iskujen kohteena, niin kuin on nähty siellä Ukrainassa.

Tämä vaatii nyt meiltä ihan uudenlaisen asennoitumisen, kun me suunnittelemme terveydenhuoltoa. Se koskee tietysti rakentamista. Ajatellaanpa vaikka tuota Hiltoniksi kutsuttua Meilahden kampusalueen suurinta rakennusta. Sehän on äärimmäisen haavoittuvainen, tuollainen korkea rakennus, jossa on paljon lasia, ja nyt puhutaan yhä enemmän siitä, että pitää olla vahvasti suojattuja rakennuksia ja kokonaan muun tyyppisiä. Mutta ei vain tämä rakennustilanne vaan myös henkilökunnan osaaminen, mihin täällä esimerkiksi edustaja Castrén hyvin viittasi: harjoittelu, harjoittelu ja jälleen kerran harjoittelu. Nämä ovat todella tärkeitä kysymyksiä.

Tässä täytyy, hienosti sanottuna, löytää semmoinen paradigman muutos, että kun me käsittelemme terveydenhuollon asioita ja monia muitakin kysymyksiä, niin meidän täytyy tuoda tämä varautuminen ja valmius koko ajan esille. Ja kiistaton tosiasia on, että se tarvitsee rahaa. Jos sitä rahaa kaiken kaikkiaan ei nyt kansantaloudessa näytä enemmän olevan, niin kuin tällä hetkellä vahvasti siltä näyttää, niin täytyy miettiä, mitä teemme vähemmän, mutta siinä, minkä teemme, on sitten riittävästi nämä varautumisasiat huomioitu.

Kaiken kaikkiaan tämä on tärkeä lakiesitys. Tähän liittyy se runsaan sadan miljoonan euron investointipaketti, mutta se on kaiken kaikkiaan vain pieni kokonaisuus siitä, mitä tässä lähivuosina varmaan tullaan tarvitsemaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

15.24 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Suomessa on totuttu siihen, että terveydenhuolto toimii hyvinvointialueiden sisällä kohtuullisen hyvin toimipaikasta riippumatta. Jatkossa hyvinvointialueiden vastuulla on entistä vahvemmin se, että sosiaali- ja terveydenhuolto toimii myös silloin, kun yhteiskunta on paineessa. Hallituksen esityksen valmiuslain laaja kokonaisuudistus vahvistaa varautumista ja yhteistyötä turvallisuusviranomaisten kanssa. Hyvinvointialueet velvoitetaan tekemään pysyvää ja suunnitelmallista yhteistyötä Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Naton ja muiden liittolaisten kanssa. Lakiin lisättävät uudet pykälät määrittävät, mitä tämä tarkoittaa käytännössä: virka-apua, yhteisiä harjoituksia ja ennen kaikkea yhteistä tilannekuvaa poikkeusoloissa. Jos jokin Ukrainan sodasta on opittu, niin se, että sotejärjestelmä on osa puolustustahtoa. Sitä ilman yhteiskunta ei kestä päiväkään.

Turvallisuusympäristö on muuttunut hetkessä, mutta järjestelmämme on rakennettu vakauden aikaan. Viime vuosien kriisit, kuten pandemia, energia- ja logistiikkahäiriöt, kyberuhat ynnä muut, paljastivat, että Suomen sosiaali- ja terveydenhuolto on kyllä osaavaa mutta liiankin luottavaista. Meillä on oletettu, että valot palavat ja verkko toimii.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Lakiuudistus tuo tähän muutoksen ja tekee varautumisesta laintasoisen velvoitteen. Tavoitteena on vahvistaa hyvinvointialueiden varautumista poikkeus- ja häiriötilanteisiin, selkeyttää roolijakoa ja johtosuhteita eri viranomaisten välillä sekä turvata kansalaisten hoito ja palvelut myös kriisitilanteissa. Lisäksi tavoitteena on luoda rahoituskehikko, jolla valtio korvaa uudet velvoitteet. Taustalla on yksinkertainen periaate: sosiaali- ja terveydenhuolto on osa kokonaisturvallisuutta. Se on yhtä tärkeää kuin rajavalvonta, energiahuolto tai tietoturva.

Mitä tämä sitten tarkoittaa hyvinvointialueilla? Se tarkoittaa vastuuta. Ukrainan sodasta saatu kokemus on osoittanut, että kun terveydenhuolto toimii, yhteiskunta pysyy pystyssä. Myös Suomessa on syytä miettiä, miten hoitoa voidaan jatkaa, jos yksi iso keskus joutuu pois pelistä. Varavoima, kuten generaattorit, polttoainevarastot, vedenpaineistus ja tietoliikenneyhteydet ovat elinehto. On muistettava, että ensihoito on myös osa puolustusta. Suomessa ensihoidon on kyettävä toimimaan myös alueilla, joilla yhteydet tai kulku on poikki. Lisäksi kyky suojata henkilöstö ja potilaat on ratkaisevaa. Kun verkot katkeavat, tarvitaan paperiprotokollat, radioviestintä ja niin edelleen. Jokaisen kriittisen yksikön on kyettävä toimimaan ilman sähköistä potilastietojärjestelmää.

Myös henkinen ja fyysinen kuntoutus ovat osa varautumista. On ennalta sovittava psykososiaalisen tuen ja kuntoutuksen järjestelyistä. Tarvittaessa kapasiteettia on voitava nostaa vuorokaudessa. On myös huomioitava, että varautuminen ei ole vain viranomaisten asia vaan varautuminen koskee meitä kaikkia — kaikkia kansalaisia. En tarkoita, että omia bunkkereita rakennetaan tai vuosikymmeniä säilyvää hernekeittovarastoa varustellaan, mutta on hyvä ja syytä ajatella ja pohtia, miten itse selviää esim. kaksi vuorokautta ilman ulkopuolista apua: ruoka, vesi, lääkkeet, lämpö ja yhteydenpitovälineet. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

15.28 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Kyseessä on lakiesitys siitä, miten hyvinvointialueet varautuvat poikkeusoloihin ja tekevät yhteistyötä muun muassa Puolustusvoimien kanssa. Tämä on tärkeä ja ajankohtainen aihe, sillä meidän on varauduttava kaikennäköisiin tilanteisiin, jotta voimme turvata suomalaiset kokonaisvaltaisesti joka hetkessä.

Esityksen tavoitteena on parantaa Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiutta vastata muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että myös sotepalvelut olisivat toimintakykyisiä, vaikka maahamme kohdistuisi häiriötilanne, poikkeusolot tai pahimmillaan aseellinen uhka.

Mielestäni on tärkeää, että hyvinvointialueille annetaan vastuu ja tehtävä varautua poikkeusoloihin. On oikein, että laki tuo vihdoinkin lain tasoisen sääntelyn virka-avun antamisesta Puolustusvoimille ja muille viranomaisille. Yhteistyön on oltava sujuvaa ja selkeää. Ei saa olla epäselvyyttä siitä, kuka tekee ja millä resursseilla, jos kriisi iskee.

Esitys sisältää myös tärkeän periaatteen siitä, että hyvinvointialueille maksetaan korvaus niistä kustannuksista, joita virka-avusta aiheutuu. Tämä on oikeudenmukaista ja oikein. Alueet eivät jää yksin maksamaan valtion turvallisuuteen liittyviä tehtäviä. Vaikka esitys tarkoittaa myös rahanmenoa, on tämä rahankäyttö perusteltua ja hyväksyttävissä. Raha Suomen puolustuskyvyn ja huoltovarmuuden vahvistamiseen on tärkeä tapa sijoittaa verorahoja suomalaisten hyväksi. Varautuminen on tärkeää, ja se on tehtävä järkevästi. On huolehdittava, että ensihoidon resursseja on riittävästi ja että lääkkeitä ja tarvikkeita ja

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

laitteita on varastossa riittävästi. Poikkeusoloissa apua täytyy saada heti, ja silloin ei ole enää aikaa järjestää varastoja.

Valiokunnassa kiinnitettiin huomiota lisäksi siihen, että meidän infraa, eli esimerkiksi sairaaloita, olisi syytä suojata ja turvata paremmin. Näitä oppeja on saatu muun muassa Ukrainasta, kun siellä Venäjä on pommittanut sairaaloita tai niiden osia maan tasalle. Valiokunta tekikin yksimielisesti tästä lausuman ehdottaen, että kaikessa sotelainsäädännössä ja infran rakentamisessa huomioidaan valmistautuminen ja varautuminen tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vahvistaa Suomen kokonaisturvallisuutta ja parantaa meidän kykyämme pitää huolta ihmisistä myös kriisin aikana. Kiireelliset terveystalvet täytyy olla saavutettavissa aina, mutta myös silloin, kun maassa on poikkeusolot. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

15.31 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on välttämätön tässä muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Ukrainan kokemukset perustelevat sen, että voimme todeta, että terveydenhuolto on sotatoimien kohde pahimmillaan. Lisäksi Nato-jäsenyys tuo meille velvoitteita määritellä meidän kriisinajan valmiuksiamme paremmin.

Eräs ystävä kysyi, kun mainitsin, että tällainen lakiesitys on meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelyssä, mitä uutta tämä tuo meidän varautumiseen, eivätkö valmiuslaki ja aikaisempi lainsäädäntö riitä. Tämä oikeastaan nosti ja selkeytti itsellenikin, kun tätä sitten pohti, mitä tämä laki käytännössä tarkoittaa. Siinähan 53 a § käytännössä ohjaa normaaliolojen virka-apua, eli käytännössä tilanteita normaaliolojen häiriötilanteissa tai ei-sotilaallisissa poikkeustilanteissa, miten terveydenhuolto antaa virka-apua Puolustusvoimille tai maassa oleville kansainvälisille joukoille. Sitten kohta 53 b kertoo taas hyvin, miten suojaamme kriittisiä toimitiloja ja turvaamme niiden toiminnan sekä varmistamme kriittisten toimitilojen siirrettävyyden mahdollistamista, samoiten kuin varaudumme normaalioloja laajemman tason ylittävään ensihoitoon tai riittävään materiaaliseen varautumiseen nimenomaan sotilaallisten kriisien varalle, ja sitten tietysti, niin kuin täällä on esimerkiksi edustaja Hännisen hyvässä puheenvuorossa tuotu esille, yhteinen suunnittelu, koulutus ja erityisesti harjoittelu. Ja sitten kohta 53 c tuo esille, miten tämä kaikki rahoitetaan.

Olen todella tyytyväinen tähän lakiesitykseen ja sen käsittelyyn valiokunnassa, ja voimme hyvillä mielin mennä tämän kanssa eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.34 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Lindénin puheenvuorosta muistui mieleen: Viime kevättalvella oli mahdollista olla valtakunnallisella maanpuolustuskurssilla. Vierailimme lastensairaalassa silloin, ja siellä nousi esille kysymyksenä, että mitä jos. Aiemminhan me ollaan vanhassa historiassa totuttu siihen, että jos Punainen Risti on jossain, niin se on suoja, mutta Venäjälle se on maalitaulu. Sen takia näihin varautuminen on äärimmäisen vaikeata, koska ei toimita samoilla pelisäännöillä — jos nyt sodassa voi pelisäännöistä puhua.

Nämä kriittiset kohteet, kriittinen infra ja kriittiset toiminnot, ovat totta kai ja niiden täytyy olla hoidossa, mutta sitten pitää muistaa samalla heikoimmassa asemassa olevat,

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

esimerkiksi vammaiset tai saattohoidon piirissä olevat tai sellaiset, jotka tarvitsevat sen välttämättömän jokapäiväisen ja jokahetkisen avun siellä.

Sitten oikeastaan vielä se, että täälläkin eri asiayhteyksissä, kun käsitellään lakiehdotuksia ja tehdään niistä päätöksiä, aina myös tarkastellaan niin kuin tässäkin tapauksessa, mitä muussa lainsäädännössä tapahtuu. Tämä ainakin omasta mielestäni keskeisesti liittyy myös siihen, miten esimerkiksi uusi hankintalaki tai ne muutokset siellä tulevat mahdollisesti vaikuttamaan vaikkapa tietojärjestelmiin. — Kiitos, ei muuta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 86/2025 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen palvelusetelistä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 54/2025 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 9/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.36 Tuula Haatainen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä mietintö koskee varhaiskasvatuksen palveluseteliä, hallituksen esitys 54. Esityksen tarkoituksena on siirtää varhaiskasvatuksen palveluseteliä koskeva sääntely nykyisestä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelisääntelystä osaksi varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki varhaiskasvatuksen palvelusetelistä sekä tehtäväksi siitä johtuvat muutokset varhaiskasvatustalakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin. Esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi varhaiskasvatuksen järjestämisvastuuta, vaan se säilyy kunnan tehtävänä.

Valiokunta pitää hyvänä, että palvelusetelin käyttöönotto on edelleen kunnalle vapaaehtoista. Kunnalla säilyy toimivalta päättää myös palvelusetelin kuntakohtaisista ehdoista, kuten palvelusetelin arvosta, joten palvelusetelin ehdoissa voi olla kuntakohtaisia eroja. Ehdotetun lainsäädännön tarkoitus on myös yhdenmukaistaa nykyistä tilannetta eri kuntien ja palveluntuottajien käytännön välillä muun muassa siten, että asiakkaalta perittävän omavastuuosuuden tulee yhdessä palvelusetelin kanssa kattaa kaikki varhaiskasvatustalain mukaisen varhaiskasvatuksen toteuttamisesta aiheutuvat kulut. Palvelusetelin arvon ja omavastuuosuuden tulee yhdessä muodostua riittäväksi, jotta palveluntuottaja voi järjestää varhaiskasvatustalain mukaisen varhaiskasvatuspalvelun ilman erikseen perittäviä muita maksuja.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Valiokunta puoltaa yksimielisesti hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina ja esittää mietinnössään eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaehdotuksen, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lainsäädännön vaikutuksia yksityisen varhaiskasvatuksen määrän kehitykseen erilaisten palveluntuottajien toimintaedellytysten ja lasten yhdenvertaisuuden näkökulmista. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2026 alusta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen. — Sitten edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.38 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Kiitos sivistysvaliokunnan puheenjohtajalle tämän yksimielisen mietinnön esittelystä. — Valiokunta toteaa tässä, että varhaiskasvatuksen oma palvelusetelilaki selkeyttää kuntien ja varhaiskasvatuksen palveluntuottajien välistä yhteistyötä, ja tuo esille myös sen, että tämä palvelusetelihan on kuntien yksi tapa järjestää varhaiskasvatusta.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys omalta osaltaan tukee kuntien päätösvaltaa ja itsehallintoa, kun kunta voi tosiaan päättää palvelusetelin käyttöönotosta ja myöskin sen arvosta paikallisesti. Tämä uusi laki pääasiallisesti vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettua lakia, ja nyt tämän muutoksen myötä eroa entiseen tulee olemaan se, että lakiin kirjataan nyt selkeästi säännökset setelin arvoon vaikuttavista tekijöistä ja myöskin velvoite tarkistaa setelin arvon kohtuullisuus säännöllisesti, kun on kyse varhaiskasvatuksen palvelusetelistä. Esitys vahvistaa yhdenvertaisuutta sillä tavalla, että se myöskin sisältää säännöksen siitä, että tämän setelin arvo tulee määritellä palvelunkäyttäjän kannalta kohtuulliseksi.

Sivistysvaliokunta mietinnössään toteaa, että esityksen tarkoituksena on luoda edellytykset sille, että yhä useammalla perheellä on mahdollisuus valita lapselleen varhaiskasvatuspaikka erilaisten varhaiskasvatusmuotojen välillä. Tämä on tärkeää, että perheiden valinnanmahdollisuuksia vaalitaan ja mahdollisuuksien mukaan myöskin parannetaan. Ylipäätään on, arvoisa puhemies, tärkeää, että lapsiperheet voivat valita lapselleen sopivan hoitomuodon. Toisille perheille ja lapsille sopii päiväkotia ja toisille taas perhepäivähoito tai kotihoito tai jokin muu hoitomuoto. Perheiden ja lasten tilanteet ja tarpeet ovat erilaisia, ja siksi on erityisen tärkeää, että voidaan ottaa huomioon se lapsen ja perheen tarve, niin että se hoitomuoto palvelisi mahdollisimman hyvin niitä. Erityisesti nykyisessä tilanteessa, tietysti myöskin muulloin, mutta aivan erityisesti nyt kun maamme syntyvyys on historiallisen alhainen, pitää kaikin tavoin kehittää Suomea entistäkin lapsi- ja perheystävällisemmäksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.41 Juha Hänninen erk: Arvoisa puhemies! Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus, ja lapset ja nuoret ovat tässä ja nyt. Olemme äärimmäisen tärkeän asian äärellä, sillä varhaiskasvatus on parasta syrjäytymisen ehkäisyä. Eli se pitää pystyä hoitamaan hyvin, niin meillä on erinomainen tulevaisuus lapsilla ja nuorilla.

Hallituksen esitys varhaiskasvatuksen palvelusetelilainsäädännön uudistamisesta on tarpeellinen. Tämä esitys on tärkeä askel kohti selkeämpää ja yhdenvertaisempaa varhaiskasvatuksen järjestelmää koko maassa. Tavoitteena on ennen kaikkea parantaa

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

perheiden mahdollisuuksia valita heille sopivin varhaiskasvatuspalvelu riippumatta siitä, tuotetaanko se kunnallisena vai yksityisenä palveluna. Uudistuksessa palveluseteliä koskeva sääntely siirretään nykyisestä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaista osaksi varhaiskasvatustakia. Samalla palveluseteliä koskevaa sääntelyä ajanmukaistetaan vastaamaan varhaiskasvatuksen erityispiirteitä. Tämä on välittävää perhepolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Esityksen ytimessä on perheiden tasa-arvo. Palvelusetelin käyttöä selkeyttämällä ja sääntelyä täsmentämällä varmistetaan, että vanhemmat voivat tehdä päätöksiä lapsensa varhaiskasvatuksesta aidosti, tasavertaisesti ja näistä lähtökohdista käsin. Esityksellä halutaan myös turvata kuntien mahdollisuudet vaikuttaa palveluiden kustannuksiin, laatuun ja saavutettavuuteen. Keskiössä on tukea palvelusetelin käyttöä siten, että ne mahdollistavat varhaiskasvatuspaikkojen lisäämisen, jolloin päiväkotiiin voi päästä mahdollisimman lähelle kotia. Samalla uudistus vahvistaa palvelujen ennakoitavuutta ja ehkäisee nykyisen lainsäädännön tulkintaeroista syntyviä ongelmia. Kunnille tämä luo mahdollisuuden kehittää varhaiskasvatuspalvelujaan pitkäjänteisemmin. Pitkälle katsova kasvatuksen kehittäminen on jokaisen lapsen etu, ja juuri heistä meidän tulee huolehtia.

Arvoisa puhemies! Laadukas varhaiskasvatus on hyvinvointiyhteiskunnan kulmakivi. Se tukee lasten kasvua, oppimista ja hyvinvointia sekä antaa eväitä koko elämän mittaiselle koululle. On tärkeää, että perheet voivat luottaa siihen, että varhaiskasvatuspalvelut toimivat reilusti ja ennakoitavasti, oli kyseessä sitten kunnallinen tai yksityinen palvelu.

Sivistysvaliokunta on käsitellyt esityksen huolellisesti ja päättänyt hyväksymään lakiehdotukset muuttamattomina. Se on kuitenkin halunnut korostaa tarvetta seurata uuden lainsäädännön vaikutuksia yksityisen varhaiskasvatuksen määrän, kehityksen, palveluntuottajien toimintaedellytysten ja ennen kaikkea lasten yhdenvertaisuuden näkökulmista. Tämä on tärkeä viesti siitä, että uudistusta ei toteuteta vain hallinnollisesti vaan ihmisten arkea ja lasten hyvinvointia aidosti seuraten.

Arvoisa puhemies! On erittäin myönteistä, että valiokunta on halunnut varmistaa lain vaikutusten seuranta ja arviointia tulevina vuosina. Tämä vahvistaa päätöksenteon jatkuvuutta ja tuo varhaiskasvatuksen kehittämiseen sitä pitkäjänteisyyttä, jota lapsiperheet ansaitsevat.

Haluan kiittää sivistysvaliokuntaa sen perusteellisesta ja vastuullisesta työstä — kiitos — tämän esityksen käsittelyssä. Meidän on toimittava lastemme puolesta. Tämä esitys vahvistaa perheiden mahdollisuuksia, lisää valinnanvapautta ja tukee yhdenvertaisia palveluja koko Suomessa. Kyse on perheiden arjesta ja ennen kaikkea lastemme parhaasta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

15.47 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Haluaisin erityisesti kiittää valiokunnan puheenjohtajaa, edustaja Haataista ja muuta valiokuntaa tämän palvelusetelilainsäädännön käsittelystä. Valiokunnassa teimme tarkkaa työtä ja saimme yksimielisen mietinnön tähän tärkeään lakiin ja sinne vielä sitten seurantalauseuman, jotta pystymme katsomaan, miten tämä toimii.

Käytännössä on tärkeää, että varhaiskasvatukselle saatiin luotua oma palvelusetelilainsäädäntö ja irrotettua se sieltä hyvinvointialueille siirtyneestä sosiaali- ja terveydenhuollon puolen lainsäädännöstä. Tätä kautta saimme luotua pelisääntöjä, joilla

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

kunnat ja heidän kumppaninsa, yksityiset palveluntuottajat, voivat yhdellä tavalla hoitaa kumppanuudessa varhaiskasvatusta.

Tässä ehkä tärkeimpiä asioita, mitä me nyt tuodaan, on se, että palvelusetelin arvoa on katsottava säännöllisesti, jotta se on riittävä ja turvaa lakisääteisen varhaiskasvatuksen toteuttamisen. Sen lisäksi valiokunta halusi omassa mietinnössään erityisesti painottaa käytännössä sitä, että tämä ei muuta aiempaa käytäntöä palvelusetelin sisältämien asioiden omavastuuosuuden ja mahdollisten lisämaksujen osalta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Castrén, olkaa hyvä.

15.49 Maaret Castrén kok: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Valtola, minäkin haluan kiittää valiokunnan puheenjohtajaa. Meillä oli valiokunnassa äärimmäisen niin sanotusti tiukkaa keskustelua, koska todella halusimme selvittää, mistä on kyse, ja saimme tähän hyvän mahdollisuuden kuulemalla useita asiantuntijoita ja keskenämme keskustellen. On minun mielestäni hyvä asia myös vanhempien tietää, että tämä otettiin erittäin vakavasti.

Palveluseteli tuo varhaiskasvatukseen joustavuutta ja vastaa parhaimmillaan paremmin perheiden erilaisiin tarpeisiin. Se varmistaa, että laadukkaita palveluja on saatavilla myös alueilla, joilla kunnallisia paikkoja ei ole riittävästi. Samalla se tukee monimuotoista palvelutuotantoa ja vahvistaa yksityisten toimijoiden roolia varhaiskasvatuksen kentässä. Lapsen oikeuden varhaiskasvatukseen on oltava yhdenvertainen riippumatta palveluntuottajasta. Palvelusetelin arvo määritellään niin, että jokaisella perheellä on todellinen mahdollisuus valita palvelu, ja samalla varmistetaan, että palvelujen laatu ja valvonta säilyvät korkeina. Ja kuten edustaja Aittakumpu jo totesi, tämän setelin arvo tulee laatia niin, että se myös houkuttelee palveluntuottajia ottamaan vastaan näitä lapsia palvelusetelillä.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on askel kohti joustavampaa, saavutettavampaa ja perheiden arkea paremmin tukevaa varhaiskasvatusjärjestelmää, ja toivonkin, että kunnat ottavat tämän mahdollisuuden käyttöönsä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

15.50 Milla Lahdenperä kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten edellä Valtola ja Castrén, myös itse haluan kiittää puheenjohtajaa valiokunnassa tämän asian käsittelystä, mutta myös aiemmista käsittelyistä, missä ollaan hyvin rakentavasti ja keskustellen ja yhteisymmärryksessä päästy aina eteenpäin. Tässähän ei varsinaisesti ollut meillä keskenään mitään eriävyyksiä, vaan halusimme varmistaa nimenomaan tämän palvelusetelin, mitä se kattaa ja miten vaikuttaa sitten esimerkiksi tämmöisiin erityispäiväkoteihin, missä on vaikka musiikillista tai kielellistä lisäopetusta.

Tämä palveluseteli tukee lähtökohtaisesti kaikkien perheiden mahdollisuuksia valita myös yksityinen varhaiskasvatuksen palveluntuottaja ja mahdollistaa myös varhaiskasvatuspaikkojen lisäämistä kunnissa. Tämä laki selkeyttää käytäntöjä ja kannustaa yksityisiä toimijoita mukaan ja antaa kunnille joustavat mahdollisuudet vastata paikalliseen tarpeeseen kuitenkin ilman pakkoa ottaa tämä palveluseteli käyttöön. Palvelusetelin arvo sidotaan kuntien omiin kustannuksiin, ja sen kohtuullisuus turvataan lainsäädännöllä. Tämä lisää tasa-arvoa ja mahdollistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen yhä useammalle. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.52 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnassa syntyvät yksimieliset ja valiokunnissa syntyvät yksimieliset mietinnöt harvoin saavat juurikaan julkisuutta. Enempi mediaa ja muita kiinnostaa aina silloin kun on joku erimielisyys tai riita. Se on harmillista, kun on tämänkin tyyppinen asia, jolla on suuri merkitys perheille ja monille muille heidän kanssaan tekemisissä oleville. Keskustan eduskuntaryhmän puolesta haluan myös kiittää kaikkia, vaikka en tämän valiokunnan jäsen olekaan, ja toivon tietysti, että jatkossa tämän tyyppiset asiat saisivat enemmän näkyvyyttä, koska ne antavat paremman kuvan siitä, mitä tämä meidän työ oikeasti on, eikä vain sitä, että kerrotaan julkisuudessa, miten riitaisia, ainakin satunnaisesti, olemme. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

15.53 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kiitoksista. — Kyllähän tämän lopputulos on kiinni tietenkin koko valiokunnan työskentelystä, ja kiitän myös siitä rakentavasta otteesta, mikä on ollut, koska kuten edustaja Castrénkin ja muut, Valtola ja kaikki, toivat esille, tähän oli hyvin monipuolinen, koska tässä on sellaisia asioita, jotka meidän piti täsmentää. Oli myös hienoa, että ministeriön kanssa pystyimme käymään tämän läpi ja saamaan selkeän, yhteisen ymmärryksen siitä, mitä tarkoitamme näillä käsitteillä, mitä tähän liittyy.

Minusta on tärkeää tosiaan, että lapsiperheillä on monipuolisia välineitä käytössä lasten varhaiskasvatuksen järjestämisessä. Tilanteet ovat erilaisia. Tämä antaa myös kunnille nyt joustavan keinon tuottaa palveluita. Se ei ole pakollinen, mutta kunta päättää itse, ottaako se palvelusetelin käyttöön. Siellä on myös variaatio muita keinoja olemassa.

Näin ollen nyt nämä pelisäännöt ovat selkeämmät, ja siitä syystä on hyvä, että tämä laki saatiin maaliin ja tätä päästään sitten soveltamaan ensi vuonna. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 54/2025 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 126/2025 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.11.2025 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 104/2025 vp

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 6.11.2025 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi: